

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Minh Thu Dangová

Ochrana a obrana nezletilého jako povinného v exekčním řízení

Diplomová práce

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Ochrana a obrana nezletilého jako povinného v exekčním řízení* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 104 044 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 31. 3. 2022

Minh Thu Dangová

Na tomto místě bych chtěla poděkovat své vedoucí diplomové práce JUDr. Renátě Šínové, Ph.D. za odborné vedení, pomoc a cenné rady při zpracování této práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	6
Úvod.....	7
1. Ochrana nezletilého v řízení.....	9
<i>1.1. Podmínky řízení.....</i>	<i>9</i>
1.1.1. Způsobilost nezletilého být účastníkem řízení	9
1.1.2. Způsobilost nezletilého samostatně jednat před soudem	10
1.1.3. Obecně k zastoupení nezletilého	14
1.1.4. Zastoupení nezletilého zákonným zástupcem	15
1.1.5. Zastoupení nezletilého opatrovníkem	16
1.1.6. Dopady nedostatečného zastoupení nezletilého v nalézacím řízení do řízení exekučního	17
1.1.7. Zastoupení nezletilého v exekučním řízení.....	18
<i>1.2. Participace nezletilého na řízení.....</i>	<i>20</i>
1.2.1. Doručování.....	21
1.2.2. Vady při doručování a jeho dopady na exekuční řízení	23
<i>1.3. Ochrana nezletilého v normách exekučního práva</i>	<i>23</i>
1.3.1. Princip legality, přiměřenost způsobu exekuce a rozsah exekuce	24
1.3.2. Možný rozsah exekučního postihu majetku nezletilého	25
1.3.3. Průběh exekučního řízení dle EŘ.....	25
1.3.4. Průběh soudního výkonu rozhodnutí dle OSŘ.....	26
1.3.5. Náklady exekučního řízení.....	29
<i>1.4. Další ochrana nezletilého v souvislostech novely EŘ od 1. 1. 2022</i>	<i>30</i>
1.4.1. Bezvýsledné exekuce	30
1.4.2. Bagatelní exekuce	31
1.4.3. Opětovné vedení exekuce pro totéž	32
2. Obrana nezletilého v řízení	34
2.1. <i>Odklad exekuce</i>	<i>34</i>
2.2. <i>Zastavení exekuce.....</i>	<i>35</i>
2.2.1. Zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.....	36

2.2.2. Přezkoumatelnost exekučního titulu	37
2.2.3. Zjevná nespravedlnost exekučního titulu	39
2.2.4. Nezákonný exekuční titul.....	41
2.2.1. Postižení majetku, který nelze postihnout.....	42
Závěr.....	43
Seznam použitých zdrojů	46
Abstrakt	51
Abstract.....	51
Klíčová slova	52
Key words	52

Seznam použitých zkratek

OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
EŘ	zákon č. 210/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů
OSPOD	orgán sociálně-právní ochrany dětí
Listina	zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
Úmluva	sdělení č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte, ve znění pozdějších předpisů
Novela EŘ	zákon, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
Novela OZ a OSŘ	zákon č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 292/2012 Sb., o zvláštních řízení soudních, ve zněních pozdějších předpisů

Úvod

Předmětem diplomové práce je ochrana a obrana nezletilého jako povinného v exekučním řízení. Téma práce bylo zvoleno s ohledem na často diskutovanou problematiku dětské zadluženosti a s ní související exekuční řízení vedená proti nezletilým dlužníkům. V České republice bylo v roce 2021 evidováno 1723 nezletilých dlužníků a ačkoli je to o 497 méně nežli v roce 2020,¹ je toto číslo stále alarmující a znepokojující. Je otázkou, jak je možné, že v moderním právním státě, který klade důraz na zvláštní ochranu práv nezletilých a jejich nejlepší zájem, je tolik nezletilých v exekuci. V této souvislosti je tak třeba rovněž reflektovat skutečnost, že právě v případě nezletilých povinných dochází k problémům v aplikační praxi a k vadám řízení, které se často vyskytují již v nalézacím řízení a nezjednání nápravy pak může mít dopad i na řízení exekuční.

Cílem diplomové práce je analyzovat současnou právní úpravu, pokud jde o ochranu a obranu nezletilého povinného v exekučním řízení, přičemž výzkumné otázky jsou následující: a) jak se projevuje porušení ochrany nezletilého v nalézacím řízení na následné exekuční řízení, b) zda současná právní úprava zajišťuje dostatečnou ochranu práv nezletilého v exekučním řízení, c) jak konkrétně má být postupováno, pokud jde o postižení majetku nezletilého exekucí v rozporu s § 262c odst. 1 OSŘ.

Tato práce je rozdělena do dvou hlavních kapitol. První kapitola se věnuje ochraně nezletilého povinného především v exekučním řízení, přičemž jsou zde současně analyzovány i vady nalézacího řízení, které se pak mohou promítat do řízení exekučního. Takové vady lze spatřovat v nedostatečném zastoupení nezletilého či jeho nezapojením do řízení, protože pokud není nezletilý řádně zastoupen a o řízení se navíc vůbec nedozví, je bezpředmětné hovořit o nějaké jeho ochraně natož obraně. V rámci první kapitoly je rovněž rozebrána problematika postižitelnosti majetku nezletilého a konkrétní průběh exekuce, resp. výkonu soudního rozhodnutí. Právě tato právní úprava je ve vztahu k nezletilému povinnému zcela klíčová a je třeba jí věnovat patřičnou pozornost. V neposlední řadě je v rámci první kapitoly rozebrána i problematika bezvysledné a bagatelní exekuce.

Druhá kapitola práce se věnuje obraně nezletilého povinného, a to již toliko pouze v řízení exekučním. V rámci této kapitoly je především analyzován důvod zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, který je obecně označován jako důvod pro zastavení exekuce pro její nepřipustnost. V této souvislosti je rozebrána možnost přezkoumatelnosti exekučního

¹ HORKOVÁ, Kateřina. *Exekucí je stále víc a víc. Nabalují se na dlužníky jako sněhová koule* [online]. zpravy.aktualne.cz, 2. února 2022 [cit. 25. února 2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/exekuci-je-stale-vic-nabaluji-se-na-dluzniky-jako-snehova-ko/r~96552a3c836e11ecb13cac1f6b220ee8/>.

titulu v exekučním řízení, jeho zjevná nespravedlnost a dále pak nezákonnost exekučního titulu z důvodu vydání rozsudku pro uznání nebo rozsudku pro zmeškání.

Při výkladu zákonných ustanovení týkajících se postavení nezletilého v exekučním řízení je v práci využíván jazykový výklad a zejména pak výklad objektivně teologický, neboť smysl a účel právní normy je nutné považovat za rozhodující. V této souvislosti je vhodné doplnit, že výklad je ovlivněn značnou formálností a striktností exekučního práva. Kromě výkladů pak v práci vycházím ve značném rozsahu z judikatury Ústavního soudu a Nejvyššího soudu, a to s ohledem na jejich subsidiární závaznost a povinnost soudů nižší instance postupovat a rozhodovat v souladu s takovou judikaturou. Základním cílem práce tak je poskytnout výklad vybraných ustanovení *de lege lata*.

Obecně lze konstatovat, že k problematice exekucí je zpracováno značné množství literatury, a to jak komentářů, monografií, sborníků judikatury, odborných článků apod., avšak neexistuje žádná publikace, která by problematiku konkrétně ve vztahu k nezletilému upravovala komplexně jako celek. Při psaní práce jsem vycházela z příslušných ustanovení právních předpisů, a to zejména OZ, OSŘ a EŘ a komentářové literatury, která sloužila k seznámení se s příslušnou normou. V teoretické části věnující se popisu příslušných institutů jsem vycházela z odborné literatury a monografie. Stěžejně jsem se pak věnovala především bohaté judikatuře Ústavního soudu a Nejvyššího soudu, přičemž jsem vybrané závěry následně kriticky porovnávala s českými odborníky na hmotné a procesní právo.

Práce je zpracována ke stavu právní úpravy ke dni 31. 3. 2022.

1. Ochrana nezletilého v řízení

V této kapitole se budu věnovat ochraně nezletilého nejen jako povinného v exekučním řízení, ale taktéž ochraně nezletilého v nalézacím řízení, které tomuto bezprostředně předchází, neboť i tato ochrana je pak pro exekuční řízení relevantní. K vydání rozhodnutí, které je exekučním titulem a které slouží k vymáhání pohledávky v exekučním řízení, dochází již v nalézacím řízení. Jsou to tedy v první řadě soudy nalézacího řízení, které mají chránit zájmy nezletilého a dbát na to, aby byla dodržována všechna práva, které mu právo přiznává. Navíc ochrana nezletilému musí být poskytována nejen v exekučním řízení, ale v průběhu všech soudních řízení, tedy i v tom nalézacím. Případné vady, které se pak v této ochraně objeví v nalézacím řízení, se mohou projevit i do řízení exekučního.

1.1. Podmínky řízení

V každém soudním řízení, ať už v nalézacím nebo exekučním, je nutné v první řadě zkoumat, zda jsou dány procesní podmínky. Procesních podmínek existuje celá řada, přičemž rozlišujeme podmínky na straně soudu, na straně účastníků, podmínky negativní a některé další.² Dle § 103 OSŘ je soud zkoumá kdykoli za řízení a pouze při jejich naplnění může o věci rozhodnout. Pokud soud zjistí, že některá z podmínek není naplněna, musí její nedostatek odstranit. Jestliže se mu to nepodaří nebo se bude jednat o nedostatek, který je neodstranitelný, je dle § 104 OSŘ povinen řízení zastavit.

V následující části své práce se zaměřím právě na předpoklady účastenství, jimiž jsou způsobilost být účastníkem řízení a způsobilost samostatně jednat před soudem.³ Současně zde bude rozebrána s tímto úzce související právní úprava zastoupení účastníka řízení, přičemž skutečně avizují, že u vybraných institutů se budu nejdříve věnovat úpravě v nalézacím řízení a následně budou rozebrány jejich dopady na řízení exekuční, a to s ohledem na výše uvedené, tj. možné vady exekučního titulu, které se v exekuci následně mohou projevit.

1.1.1. Způsobilost nezletilého být účastníkem řízení

Účastníky exekučního řízení řadíme mezi subjekty tohoto řízení. Dále jsou subjekty exekučního řízení exekuční soud, resp. soud výkonu rozhodnutí, pokud je výkon rozhodnutí realizován dle části šesté OSŘ a exekutor.⁴ Účastníci exekučního řízení jsou vymezeni v § 36

² ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 136.

³ Tamtéž, s. 60.

⁴ ŠTEVČEK, Marek. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části V. OSŘ*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 9.

EŘ a jsou jimi oprávněný a povinný. Stejným způsobem jsou definováni účastníci řízení i při výkonu rozhodnutí dle § 225 odst. 1 OSŘ.

Účastníkem exekučního řízení může být pouze ten, kdo má způsobilost být účastníkem řízení ve smyslu § 19 OSŘ,⁵ dle kterého platí, že způsobilý být účastníkem řízení je ten, kdo má právní osobnost. Toto ustanovení tak přímo odkazuje do hmotněprávní úpravy, a to konkrétně do § 15 OZ, z jehož dikce plyne, že „*právní osobnost je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti.*“ Nezletilý jako fyzická osoba, která má právní osobnost, protože může mít a vykonávat práva, a to od narození až do své smrti, je způsobilý být účastníkem občanského soudního řízení, tedy i exekučního soudního řízení.

Lze tedy konstatovat, že pokud jde o procesní subjektivitu nezletilého, u této nemohou vznikat žádné zvláštní pochybnosti a ani zásadní problematické aspekty.⁶ Jinak je tomu však u procesní způsobilosti nezletilého, která bude rozebrána dále.

1.1.2. Způsobilost nezletilého samostatně jednat před soudem

Právní výklad způsobilosti samostatně jednat před soudem neboli procesní způsobilost je na rozdíl od procesní subjektivity u nezletilého poměrně složitější. Vzhledem k nízkému věku a nepřilíš velkým zkušenostem nezletilého, jehož intelekt se teprve vyvíjí, mu je jako slabšímu subjektu poskytována zvláštní ochrana. Právě ta se promítá i do samotného pojetí procesní způsobilosti nezletilého, respektive do jejího výkladu.

Dle § 20 OSŘ může před soudem jako účastník samostatně jednat pouze v tom rozsahu, v jakém je svéprávný. Přitom, jak vyplývá z dikce § 30 OSŘ, tak plné svéprávnosti se nabývá dovršením zletilosti, popřípadě uzavřením sňatku nebo přiznáním svéprávnosti soudem ještě před nabytím zletilosti. Nezletilý, který neuzavřel sňatek nebo mu nebyla přiznána svéprávnost soudem, má pouze částečnou svéprávnost. V odborné literatuře se navíc rozlišuje mezi částečnou svéprávností nezletilého, která je vázaná na souhlas zákonného zástupce a omezenou svéprávností nezletilého, kdy je nezletilý způsobilý jen k určitým právním jednáním.⁷

Svéprávnost nezletilého se odvíjí od jeho rozumové a volní vyspělosti a nabývá se postupně. Při posuzování rozumové a volní vyspělosti se zkoumá objektivní způsobilost, kterou má průměrný nezletilý daného věku.⁸ Zároveň by však měla být zkoumána i subjektivní

⁵ KASÍKOVÁ, Martina. In: Kasíková, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 196 (§ 36).

⁶ Zemře-li nezletilý povinný v průběhu exekučního řízení a není-li zde osoba, na kterou vymáhané právo přešlo, je i tato situace řešena právní úpravou EŘ. Před pověřením exekutora je třeba exekuční řízení zastavit dle § 107 odst. 5 OSŘ a po jeho pověření zastavit exekuci dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

⁷ DOBROVOLNÁ, Eva. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 139 (§ 31).

⁸ Tamtéž.

způsobilost, tj. individuální vyspělost každého nezletilého.⁹ Mohou totiž nastat situace, kdy dle objektivního měřítka by mohlo být posouzeno, že nezletilý by k právnímu jednání potřebnou svéprávnost sice měl mít, ale dle individuálního měřítka tomu jeho stupeň rozumové a volní vyspělosti nebude odpovídat. Z tohoto důvodu je svéprávnost nezletilého postavena na vyvratitelné domněnce, kdy může být prokázán opak.¹⁰ Lze tedy dospět k závěru, že relevantní pro určení míry svéprávnosti nezletilého je hledisko subjektivní.

Odvozuje se tedy procesní způsobilost plně od způsobilosti k hmotněprávnímu jednání? Je zjevné, že pokud je nezletilý nezpůsobilý k právnímu jednání, je také procesně nezpůsobilý a v souladu s § 22 OSŘ musí být zastoupen. Oproti tomu procesní způsobilost nezletilého, který je způsobilý k právnímu jednání, již tak jednoznačná není.

Odborná literatura se přiklání k výkladu, že rozsah svéprávnosti se rovná rozsahu procesní způsobilosti a k odstranění nežádoucích dopadů této konstrukce však přímo slouží § 23 OSŘ. Dle tohoto ustanovení předseda senátu může rozhodnout o tom, že ten, kdo sice nemá plnou procesní způsobilost, ale procesní způsobilost pro dané řízení s ohledem na jeho předmět má, musí být v řízení zastoupen.¹¹ Rozsah procesní způsobilosti je tedy dán rozsahem způsobilosti k hmotněprávnímu jednání a lze dospět k závěru, že pokud je nezletilý způsobilý k jednání, které zakládá nároky uplatněné v řízení u soudu, je nezletilý způsobilý v tomto řízení samostatně vystupovat.

Oproti tomu soudní praxe zdůrazňuje, že je třeba mít na paměti, že procesní úkony se od těch hmotněprávních značně odlišují a svou povahou mohou být pro nezletilého složité a těžko pochopitelné. K tomuto názoru dospěl i Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 4. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1041/14, ve kterém zdůrazňuje, že soudní řízení je mnohem komplexnější a komplikovanější proces než samotné právní jednání a nelze automaticky předpokládat, že nezletilé dítě, které má hmotněprávní způsobilost k danému jednání, má také plnou procesní způsobilost v řízení, jehož předmětem je dané jednání.¹² Ústavní soud v tomto nálezu rovněž připomněl, že je zásadní rozdíl mezi chápáním povinností při nastoupení do dopravního prostředku a plným chápáním soudního řízení. Nutno podotknout, že s tímto názorem se ztotožňuje i odborná literatura.¹³ Dále Ústavní soud vymezil, že „v případě nezletilých dětí by pravidlem měl být závěr, že tyto nemají plnou procesní způsobilost ve smyslu § 20 odst. 1 OSŘ,

⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta. Procesní způsobilost nezletilých účastníků řízení (s přihlédnutím k právní úpravě svéprávnosti v návrhu nového občanského zákoníku). *Právní rozhledy* [online databáze], 2011, č. 17 [cit. 10. února 2022]. Dostupné z: databaze.beck-online.cz.

¹⁰ DOBROVOLNÁ, Eva. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část...*, s. 140 (§ 31).

¹¹ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář...*, s. 81 (§ 20).

¹² Nález Ústavního soudu ze dne 4. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1041/14, bod 44.

¹³ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář...*, s. 81 (§ 20).

příčemž opačný závěr lze přijmout pouze v konkrétních zcela výjimečných situacích a vždy je nutno je řádně odůvodnit. Zohlednit je přitom třeba zejména individuální rozumovou a volní vyspělost konkrétního dítěte, neboť je to toto individuální hledisko, které je podstatné.“ Z judikatury Ústavního soudu tak vyplývá, že obecným východiskem má být absence procesní způsobilosti nezletilého.

Koncepci přímé úměry mezi svéprávností a procesní způsobilostí nezletilého ještě přísněji odmítl Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 29. 11. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2775/2005, když ve věci týkající se třináctileté dívky vyvodil, že *„způsobilost k uzavírání smlouvy o přepravě osob, z níž pro cestujícího mimo jiné vyplývá povinnost zaplatit stanovené jízdné, byla u povinné vzhledem k jejímu věku nepochybně dána. I když se její procesní způsobilost od způsobilosti k uzavírání výše zmíněné smlouvy odvíjí, je zároveň s ohledem na uvedený věk nepochybné, že povinná nemohla sama před soudem jednat, soud v řízení proto správně jednal s její matkou jako zástupkyní (§ 22 OSŘ), aniž by předtím o tom vydal rozhodnutí (§ 23 OSŘ).“*

Ačkoli se ztotožňuji s názorem, že povaha právního jednání a procesního úkonu je zásadní a měla by být vždy zohledněna, tak v tomto případě se spíše přikláním k názoru, že by měla být respektována přímá úměrnost mezi jednáním nezletilého a jeho procesní způsobilostí. Mám za to, že by nezletilému měla být dána možnost jednat v řízení před soudem samostatně, jak je stanoveno v § 20 OSŘ. Na druhou stranu uznávám, že koncepci absence procesní způsobilosti nezletilého pro soudní řízení, i když se jedná o věc, v níž hmotněprávně jednal samostatně, by bylo možné podpořit právě z důvodu jeho ochrany. Závěr o procesní nezpůsobilosti by vedl k povinnému zastoupení, což lze ve vztahu k nezletilému vnímat jako vhodnější řešení, než kdyby měl před soudem vystupovat sám. Jak však vyplývá ze soudní praxe, ne vždy zastoupení nezletilého kupříkladu zákonným zástupcem musí nezbytně znamenat ochranu nezletilého a hájení jeho nejlepšího zájmu.¹⁴ Mnohdy tomu může být spíše naopak, když zákonný zástupce jedná v rozporu se zájmy nezletilého,¹⁵ čemuž se budu blíže věnovat v kapitole Zastoupení nezletilého.

Navíc nevidím důvod, proč by například čtrnáctiletý nezletilý nebyl schopný pochopit některé jednodušší instituty a s nimi spojené důsledky. Jako příklad lze uvést institut platebního rozkazu, jehož vydávání vůči nezletilému bylo již zakázáno, avšak na tomto lze demonstrovat poměrně jednoduchost takového institutu. V minulosti to byl právě platební rozkaz, který byl

¹⁴ Vlachová Alena, KOPEČKOVÁ, Andrea. *Ochrana procesních práv nezletilých v řízení před soudem* [online]. epravo.cz, 23. července 2016 [cit. 10. února 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ochrana-procesnich-prav-nezletilych-v-rizeni-pred-soudem-101418.html>.

¹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2016, sp. zn. I ÚS 3598/14, bod 36.

často vydáván v rozkazním řízení vůči nezletilým dlužníkům. Já osobně se domnívám, že čtrnáctiletý nezletilý je schopen rozumět tomuto institutu a jeho důsledku, přičemž k podání odporu by mohl udělit plnou moc právě zákonnému zástupci případně advokátovi. Následně by bylo na soudu, aby rozhodl o tom, že má být nezletilý při jednání před soudem zastoupen vzhledem ke složitosti a náročnosti soudního řízení. Proč by však mělo být přistupováno k automatickému zastupování nezletilého i v případě, kdy je tento způsobilý k právnímu jednání, je schopen pochopit některé instituty a činit jednoduché procesní úkony.

Ačkoli tedy souhlasím s ochranou nezletilého v nejvyšší možné míře, nevidím důvod pro to, aby soud již na začátku řízení, kdy je účastníkem nezletilý, automaticky vyvozoval, že tento absentuje plnou procesní způsobilostí. Kromě toho i z výchovného hlediska by nezletilý s ohledem na svůj věk měl být postupně veden ke zodpovědnosti a vzhledem ke stále se zrychlujícímu vývoji společnosti si myslím, že je nezletilý schopen některé procesní úkony jednoznačně pochopit a učinit sám.

V této souvislosti se nabízí otázka, zda by toto pojetí bylo v souladu s nejlepším zájmem nezletilého, či nikoliv. Já osobně si myslím, že spíše ano. Přeci nelze k nezletilému přistupovat tak, že sice může činit právní jednání, ale procesní úkony již nikoli, a to ani ty jednoduché nebo ty, které by činil ve svůj prospěch. Podobný závěr vyplývá i z judikatury Ústavního soudu, který stanovil, že *„podání učiněné nezletilým účastníkem řízení, který nemá procesní způsobilost v plném rozsahu, není možné jednoduše ignorovat, ale musí být posouzeno prizmatem nejlepšího zájmu dítěte.“*¹⁶

S ohledem na výše uvedené se tedy domnívám, že by zákonná úprava měla být vykládána tak, že v případech, kdy je nezletilý způsobilý k právnímu jednání, měl by být shledán rovněž procesně způsobilým k řízení z tohoto jednání vyplývajícím. Teprve tehdy, až by soud dospěl k závěru, že nezletilý vzhledem ke svým schopnostem a složitosti řízení není schopen dostatečně hájit své zájmy samostatně, přistoupil by k aplikaci § 23 OSŘ a rozhodl o jeho zastoupení. Pokud totiž soudy téměř až paušálně vyžadují zastoupení nezletilého v řízení,¹⁷ aniž by rozlišovaly mezi zastoupením dle § 22 OSŘ a § 23 OSŘ,¹⁸ tak při aplikaci § 23 OSŘ je onou okolností pro rozhodnutí o zastoupení účastníka již samotná nezletilost účastníka. Takovým postupem je však popírán smysl a účel § 23 OSŘ, protože v takovém případě soudy nekladou žádný důraz na individualitu účastníka, kterou předmětné ustanovení předpokládá.

¹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 4. prosince 2014, sp. zn. I ÚS 1041/14, bod 49.

¹⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces. Casebook*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 64.

¹⁸ Tamtéž, s. 65.

Co se týče procesní způsobilosti nezletilého v exekučním řízení, tak ta není speciálně upravena. V souladu s § 52 EŘ tak bude subsidiárně aplikována právní úprava OSŘ, přičemž procesní způsobilost nezletilého by měl soud zkoumat v exekučním řízení stejně tak pečlivě jako v řízení nalézacím. Myslím si, že ačkoli může být exekuční řízení svou povahou komplikovanější a pro nezletilého hůře pochopitelné nežli řízení nalézací, tak ani zde by soud neměl automaticky vyvozovat, že nezletilý nemá plnou procesní způsobilost. Z povahy řízení vyplývá, že nezletilý zpravidla zastoupen bude, to však nevylučuje jeho procesní způsobilost. Sám nezletilý může udělit plnou moc k zastupování v řízení zákonnému zástupci nebo advokátovi. V případě pochybností je pak na soudu, aby aplikoval § 23 OSŘ a rozhodl o zastoupení nezletilého v řízení. Otázce, kdo má být zástupcem nezletilého, se věnuji v dalších kapitolách.

Pokud by v nalézacím řízení byla vada procesní způsobilosti, jednalo by se o vadu zmatečnosti. Takovou vadu by bylo možné napadnout žalobou dle § 229 odst. 1 písm. c) OSŘ. Samotné napadení exekučního titulu žalobou pro zmatečnost by však pro nařízení exekuce, a tedy ani pro její samotné provedení nebylo významné, protože podání takové žaloby nemá samo o sobě vliv na vykonatelnost exekučního titulu.¹⁹ Zrušení exekučního titulu by pak mělo význam v řízení o zastavení exekuce, pokud by totiž ke zrušení došlo až po jejím nařízení, resp. vydání exekučního příkazu, mělo by dojít k zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. b) OSŘ. Oproti tomu, pokud by byl zrušen ještě před nařízením, exekutor by měl exekuční návrh zamítnout, a to pro nedostatek podmínek, neboť by zde absentoval vykonatelný exekuční titul.

1.1.3. Obecně k zastoupení nezletilého

K ochraně nezletilého neodmyslitelně patří i jeho zastoupení v soudním řízení. Nezletilý, který není způsobilý k právnímu jednání, musí být dle § 22 OSŘ zastoupen svým zákonným zástupcem nebo opatrovníkem. Jak již však bylo uvedeno výše, v praxi soudy zpravidla přistupují k procesnímu zastoupení i nezletilého způsobilého k právnímu jednání, a to s ohledem na zásadní rozdíl mezi chápáním právního jednání a plným chápáním soudního řízení, jehož výsledkem je závěr, že nezletilý nemá plnou procesní způsobilost a musí tak být zastoupen. Soudy se pak uchylují k postupu dle § 23 OSŘ, tzv. pojistce předsedy senátu, která má chránit nezletilého v situaci, kdy by byl nucen jednat samostatně, ačkoliv by k tomu neměl dostatečné schopnosti.

V tomto kontextu považuji za vhodné ještě jednou připomenout usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2005, sp. zn. 20 Cdo 2775/2005, ve kterém byla třináctiletá dívka

¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. listopadu 2010, sp. zn. 20 Cdo 2062/2009.

shledána způsobilou k uzavření smlouvy o přepravě osob, ovšem procesně nezpůsobilou a v řízení tak byla automaticky zastoupena dle § 22 OSŘ, aniž by soud posuzoval, zda má být zastoupena dle § 23 OSŘ, nebo má jednat samostatně. Jednoznačně souhlasím s tím, že je třeba zohlednit, že procesní úkony v řízení před soudem budou zpravidla převyšovat schopnosti nezletilé a je tedy na místě, aby byla v tomto řízení zastoupena. Myslím si však, že o takovém zastoupení měl soud rozhodnout a nikoli trvat na zákonném zastoupení.

Problematicke doručování se budu blíže věnovat v následující podkapitole. Již zde je však vhodné zmínit, že v případě zastoupení dle § 23 OSŘ je doručováno nejen zákonnému zástupci nezletilého, ale v souladu s § 50b odst. 4 písm. b) OSŘ také samotnému nezletilému. Oproti tomu, pokud je nezletilý zastoupen na základě § 22 OSŘ je doručováno primárně zákonnému zástupci nezletilého a nezletilému pouze tehdy pokud dovršil patnácti let.

1.1.4. Zastoupení nezletilého zákonným zástupcem

Zákonným zástupcem nezletilého jsou dle § 892 OZ jeho rodiče, pokud mají rodičovskou odpovědnost. Dále mohou být zákonným zástupcem nezletilého osvojitelé a poručník. V této souvislosti je třeba dbát zvýšeného ohledu na to, aby zastoupení nezletilého bylo řádné, přičemž řádné zastoupení znamená v souladu s účelem zastoupení.²⁰ Nezletilý tak musí být zastoupen nejen formálně (kýmkoliv), ale především osobou, která bude jednat k ochraně jeho zájmů.²¹ Pokud nezletilý žije v normálně fungující rodině, mělo by k řádnému hájení jeho zájmů postačovat informování zákonného zástupce o řízení. Soudy se na takovýto předpoklad nemůžou bezvýhradně spoléhat, protože je to nakonec nezletilý, kdo je nucen nést následky rozhodnutí soudů.²²

Skutečnost, že je nezletilý zastoupen svým zákonným zástupcem, tak nemusí automaticky znamenat, že se jedná o zastoupení řádné. *„Bude tomu tak zejména tehdy, jestliže zákonný zástupce zastupuje nezletilého pouze formálně, fakticky však se soudem nijak nekomunikuje a ani si nepřebírá zaslané písemnosti na žádné známé adrese. Takovýto zástupce nečiní žádné procesní úkony k ochraně práv nezletilého, v důsledku čehož jedná v rozporu s jeho zájmy, jakož i samotným účelem zastoupení. S ohledem na omezenou schopnost nezletilého porozumět významu řízení tento navíc nemusí mít vůbec možnost na nečinnost svého zákonného zástupce upozornit nebo se proti ní bránit, ačkoliv případný nepříznivý výsledek*

²⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2016, sp. zn. 3598/14, bod 18.

²¹ Tamtéž.

²² Nález Ústavního soudu ze dne 5. června 2017, sp. zn. I. ÚS 3038/16, bod 14.

*řízení půjde k jeho tíži. Jde v podstatě o srovnatelnou situaci, jako kdyby tento nezletilý nebyl vůbec zastoupen.*²³

Je to přitom soud, který je odpovědný za to, aby byly dodržovány všechny aspekty práva na spravedlivý proces. Soud tak musí důsledně ověřovat, zda zákonný zástupce dodržuje všechny povinnosti a intenzivně komunikuje s nezletilým.²⁴ Má-li tedy soud jakékoli pochybnosti o tom, zda zákonný zástupce zastupuje nezletilého řádně, je nutné, aby zjednal nápravu v podobě ustanovení opatrovníka.

1.1.5. Zastoupení nezletilého opatrovníkem

Někde na pomezí mezi zákonným zástupcem a opatrovníkem leží institut kolizního opatrovníka. Ten je ustanoven v případě nebezpečí kolize zájmů rodiče a nezletilého. Konflikt zájmů může nastat například v případě, kdy je nezletilý pouze v péči matky, která péči o nezletilého zanedbává, je závislá na výplatě dávek státní sociální podpory a kvůli nedostatku finančních prostředků zanedbává i povinnost platit nezletilému jízdné do školy. Ten je však školou povinen a je tak nucen jezdit načerno, v jehož důsledku mu vzniká dluh z neuhrazeného jízdného. Následně jsou veškeré písemnosti doručovány matce nezletilého jakožto jeho zákonné zástupkyní. Je očividné, že v tomto případě nastává konflikt zájmů a soud by měl ustanovit opatrovníka dle § 29 odst. 1 OSŘ, případně kolizního opatrovníka dle § 32 odst. 2 OSŘ. I v těchto typech řízení však soudy jednaly pouze se zákonným zástupcem nezletilého, který ale řádně neplnil svou rodičovskou odpovědnost. Přitom je úlohou soudu, aby zkoumal vzájemné poměry mezi nezletilým a zákonným zástupcem, aby mohl posoudit konflikt zájmů.

V případě, kdy je zákonný zástupce nezletilého zcela pasivní, by měl soud zvážit, zda nejsou dány podmínky pro ustanovení opatrovníka dle § 29 odst. 1 OSŘ. Pokud jsou dány a nezletilému přesto opatrovník není ustanoven, dochází k porušení jeho práv plynoucích z čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.²⁵ Opatrovník dle § 29 odst. 1 OSŘ je nezletilému ustanoven až v případě, kdy nezletilý nemá zákonného zástupce, ani mu nebyl ustanoven kolizní opatrovník dle § 32 odst. 2 OSŘ a současně hrozí nebezpečí z prodlení. Pokud nebezpečí z prodlení nehrozí, soud řízení přeruší a vyčká na ustanovení kolizního opatrovníka.²⁶ Navíc takto ustanovený opatrovník je ustanoven ad hoc, tedy pouze pro konkrétní řízení.

Co se týče výběru osoby opatrovníka, dospěl Ústavní soud k závěru, že v případě nezletilého účastníka sporného občanskoprávního řízení, by měl být opatrovníkem ustanoven

²³ Nález Ústavního soudu ze dne 25. dubna 2017, sp. zn. III. ÚS 3206/16, bod 16.

²⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 5. června 2017, sp. zn. I. ÚS 3038/16, bod 16.

²⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 14. ledna 2020, sp. zn. I. ÚS 3131/19, bod 21.

²⁶ DOLEŽÍLEK, Jiří. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář I.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 185 (§ 29).

advokát.²⁷ S ohledem na komplikovanost případů se s tímto názorem zcela ztotožňuji, protože nespornou výhodou advokáta oproti například OSPOD je jeho odborná znalost právních předpisů a procesního postupu soudu. Zájmy a práva nezletilého tak budou hájeny kvalifikovanou osobou.

1.1.6. Dopady nedostatečného zastoupení nezletilého v nalézacím řízení do řízení exekučního

Nyní budou rozebrány konkrétní dopady plynoucí z nedostatku řádného zastoupení nezletilého a následného nezjednání nápravy ze strany soudu v nalézacím řízení do řízení exekučního. V případě, že nezletilý účastník byl v nalézacím řízení zastoupen pouze formálně, čímž mu bylo odňato právo jednat před soudem, trpí toto řízení vadou zmatečnosti dle § 229 odst. 3 OSŘ a při dodržení zákonných předpokladů lze podat žalobu pro zmatečnost.²⁸ Objektivním předpokladem je kromě předmětu zmatečného řízení a existence zákonného důvodu pro její podání i dodržení lhůty,²⁹ která je dle § 234 odst. 1 OSŘ tří měsíční. Subjektivním předpokladem pak je podání žaloby oprávněnou osobou, kterou je účastník původního nalézacího řízení, jemuž bylo na újmu rozhodnutí, které napadá.³⁰

Pokud bychom měli dohlédnout ještě dále, lze předpokládat, že ačkoli nemá žaloba suspenzivní účinky, neprodleným výkonem rozhodnutí by nezletilému byla s velkou pravděpodobností způsobena újma, která by byla těžko zpětně plně odčinitelná. Z tohoto důvodu, a i s ohledem na pravděpodobnost, že při splnění všech předpokladů bude takové žalobě vyhověno, považuji za vhodné, aby soud v takovém případě nařídil odklad vykonatelnosti napadaného rozhodnutí o věci v souladu s § 235c OSŘ.

V této souvislosti je důležité zdůraznit, že rozlišujeme odklad vykonatelnosti rozhodnutí a odklad výkonu exekuce. Odklad vykonatelnosti rozhodnutí znamená, že je dočasně odložena jeho vlastnost spočívající v jeho vynutitelnosti státní mocí. Pokud je rozhodnuto o odkladu vykonatelnosti rozhodnutí, musí pak exekuční soud nebo exekutor rozhodnout o odkladu provedení exekuce do doby pravomocného skončení řízení, ve kterém soud rozhoduje o odložení vykonatelnosti rozhodnutí.³¹ Odklad vykonatelnosti rozhodnutí tak nebrání tomu, aby

²⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 19. února 2014, sp. zn. I. ÚS 3304/13, bod 45.

²⁸ V případě, kdy nezletilý účastník nebyl řádně zastoupen, připustil Ústavní soud i vadu zmatečnosti dle § 229 odst. 1 písm. c) OSŘ (viz Nález Ústavního soudu ze dne 28. března 2019, sp. zn. II. ÚS 2020/18). Já osobně se v situaci, kdy je nezletilý zastoupen, byť formálně, přikláním spíše k aplikaci § 229 odst. 3 OSŘ (viz nález Ústavního soudu ze dne 31. května 2016, sp. zn. 2748/15) a pokud by nebyl zastoupen vůbec, aplikovala bych § 229 odst. 1 písm. c) OSŘ. Tento závěr dovozují i ze znění § 234 odst. 2 OSŘ, dle kterého začíná lhůta běžet ode dne „kdy účastníku byl ustanoven zástupce“, z čehož mi vyplývá, že nezletilý předtím nebyl zastoupen vůbec.

²⁹ SVOBODA, Karel. In: SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení...*, s. 395.

³⁰ Tamtéž, s. 395.

³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. dubna 2011, sp. zn. 20 Cdo 5248/2009.

na základě uvedeného rozhodnutí byla nařízena exekuce, avšak současně musí být odložen i její výkon.³²

Ústavní soud ve své judikatuře ještě dovodil, že v případě, kdy se dlužník o rozsudku nalézacího soudu dozví až v době, kdy již uplynula objektivní lhůta pro podání žaloby pro zmatečnost, nelze tuto považovat za efektivní zákonný prostředek ochrany práva a že jeho vyčerpáním není podmíněna ústavní stížnost.³³ Pokud tedy nalézací soud nesplní požadavky řádného zastoupení nezletilého, odůvodňuje to závěr o porušení základních práv a svobod spočívající v odepření možnosti jednat před soudem.³⁴ V případě nedostatečného zastoupení nezletilého v nalézacím řízení tak lze vedle žaloby pro zmatečnost ještě uvažovat o ústavní stížnosti, přičemž oba tyto prostředky obrany jsou blíže rozebrány v kapitole Obrana nezletilého v řízení.

Závěrem lze tedy shrnout, že pokud by v důsledku nedostatku řádného zastoupení nezletilého byl exekuční titul vydaný nalézacím soudem po nařízení výkonu nebo vydání exekučního příkazu zrušen, a to ať už v řízení o žalobě pro zmatečnost nebo v řízení o ústavní stížnosti, byl by dán důvod pro zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. b) OSŘ. O zastavení takové exekuce může rozhodnout exekutor i bez návrhu, takže pokud zjistí, že došlo ke zrušení exekučního titulu, exekuci zastaví z úřední povinnosti. Naproti tomu, pokud by k takovému zrušení došlo ještě před nařízením exekuce, soudní exekutor by musel exekuční návrh zamítnout, protože by nebyly dány podmínky vedení exekuce, tj. existence vykonatelného exekučního titulu.

1.1.7. Zastoupení nezletilého v exekučním řízení

Zastoupení účastníka v exekučním řízení není v exekučním řádě nikde výslovně upraveno. V souladu s § 52 odst. 1 EŘ tak bude subsidiárně aplikována úprava obsažená v OSŘ. S ohledem na nejlepší zájem nezletilého a jeho ochranu by měl být kladen důraz, aby i v exekučním řízení byl nezletilý řádně zastoupen, přičemž za toto dodržení bude odpovědný soud. V případě jakýchkoli pochybností o řádném zastoupení nezletilého povinného by měl exekuční soud přistoupit k ustanovení opatrovníka.

K ustanovení kolizního opatrovníka v exekučním řízení dochází také v případě hrozby střetu nebo střetu zájmů mezi rodiči a dítětem.³⁵ Přitom není rozhodující samotný, tedy již nastalý a soudem zjištěný střet zájmů, ale střet zájmů mezi rodiči a nezletilým je dán i v případě

³² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. dubna 2011, sp. zn. 20 Cdo 5248/2009.

³³ Nález Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2016, sp. zn. 3598/14, bod 24.

³⁴ Tamtéž, bod 19.

³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2016, sp. zn. 26 Cdo 5269/2015.

pouhé pravděpodobnosti střetu zájmů, tedy pokud střet zájmů pouze hrozí.³⁶ Takovou situaci lze demonstrovat na případě, jehož výsledkem bylo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2016, sp. zn. 26 Cdo 5269/2015. V posuzovaném případě byla exekuce vedena proti nezletilému povinnému v rozsahu jeho spoluvlastnického podílu na bytové jednotce, který nezletilý nabyt v dědickém řízení. K vymožení stejné pohledávky byla vedena také exekuce proti otci nezletilého povinného. Přičemž rodiče nezletilého byli manželé a matka nezletilého povinného, která vystupovala v tomto řízení jako jeho zákonná zástupkyně, se tak mohla sama stát účastnicí toho dalšího exekučního řízení a v důsledku toho upřednostnit pro ni výhodnější postup spočívající v uspokojení pohledávky z majetku nezletilého, a nikoli z majetku tvořícího společné jmění manželů. Na základě těchto důvodů dospěl Nejvyšší soud k závěru, že v dané věci je dán důvod k ustanovení kolizního opatrovníka nezletilému povinnému, neboť rodiče nezletilého byli z důvodu možného střetu zájmů vyloučeni z jeho zastupování v exekučním řízení vedeném proti němu, bylo-li zároveň k vymožení stejné povinnosti vedeno další exekuční řízení proti nim, protože vymožení plnění v jednom exekučním řízení je důvodem pro zastavení druhého exekučního řízení dle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ.³⁷

Pokud soud nepřistoupí k ustanovení kolizního opatrovníka, ačkoliv jsou pro to dány důvody, lze se v exekučním řízení domáhat nápravy pouze aktivní obranou v podobě návrhu na zastavení exekuce, které se blíže věnuji v kapitole Obrana nezletilého. Myslím si, že i v případě exekučního řízení by bylo nejvhodnějším řešením přistoupit k zastoupení nezletilého advokátem. V případě zastoupení nezletilého rodičem, může tento požádat o zastoupení advokátem a v případě ustanovení kolizního opatrovníka soudem, by měl tento zvolit opatrovníka z řad advokátů. Právě advokát by měl být dostatečně kvalifikován pro to, aby co nejefektivněji hájil práva nezletilého povinného, třeba činit potřebné kroky k zastavení exekuce, informovat ho o možném postupu v řízení nebo reagovat na případná pochybení exekutora.

³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2016, sp. zn. 26 Cdo 5269/2015.

³⁷ Naproti tomu ze stanoviska Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 1973, sp. zn. 1 Cz 28/73 vyplývá, že k vymožení výživného od rodiče nezletilého může druhý z rodičů nezletilého zastupovat, avšak dojde-li ke střetu zájmů mezi rodičem a nezletilým, musí tomuto být ustanoven opatrovník a že tomu tak je např. podá-li rodič návrh na zastavení výkonu rozhodnutí. Jedná se tedy o situaci, kdy je nezletilý oprávněným, nicméně relevantní je střet zájmů mezi rodičem a nezletilým. Ze stanoviska vyplývá, že ke střetu zájmů dochází jak u nepečujícího rodiče, tak u rodiče pečujícího. Novější judikatura tenduje k tomu, že ze zastupování nezletilého je vyloučen jen ten z rodičů, jehož majetkový zájem se vedením exekuce na výživné dostává do přímého střetu se zájmem nezletilého na vymožení výživného (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2016, sp. zn. 26 Cdo 5268/2015). Z tohoto důvodu si myslím, že pokud pečující rodič zahájí exekuci o výživné proti nepečujícímu rodiči, tak ke střetu zájmů dochází jen u nepečujícího rodiče a pečující rodič své právo nezletilého dále zastupovat neztrácí.

1.2. Participace nezletilého na řízení

Důležitou roli v soudním řízení, jehož účastníkem je nezletilý, hraje participační právo tohoto nezletilého. Účelem a smyslem tohoto práva je zajistit, že nezletilý nebude pouze objektem řízení, které se ho týká, ale bude aktivním subjektem s právem účastnit se řízení, být slyšen, informován a bude mít možnost se rovněž vyjádřit. Soud je tak povinen zjišťovat názor nezletilého na projednávanou záležitost a brát na něj ohled.

Povinnost soudu zjišťovat názor nezletilého je na zákonné úrovni zakotvena v § 100 odst. 3 OSŘ, dle kterého se názor dítěte primárně zjišťuje jeho výslechem, případně pak prostřednictvím jeho zástupce, znaleckého posudku nebo příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Schopnost nezletilého formulovat svůj názor bude posuzována individuálně, obecně však lze vycházet z vyvratitelné právní domněnky stanovené v § 867 OZ, podle níž dítě starší dvanácti let je schopno přijmout informaci, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit. Z toho tedy vyplývá, že nezletilého, který dovršil dvanácti let, by měl soud vyslechnout vždy za účelem zjištění jeho názoru, zároveň však není vyloučeno, aby soud zjišťoval názory i mladšího nezletilého, pokud je schopen přijmout informaci o situaci a participovat na řízení.³⁸ Povinnost zjistit názor nezletilého je na mezinárodní úrovni zakotvena v čl. 12 Úmluvy o právech dítěte, zároveň je zde zakotveno i právo být přítomen projednání své věci, jelikož jde o důležitou záruku, že o nezletilém není rozhodováno bez jeho účasti.³⁹

Jak již bylo zmíněno výše, zákonem není stanovena přesná věková hranice, od které by měl být nezletilý zapojen do řízení. Možná participace nezletilého na řízení by však měla vzrůstat s jeho přibývajícím věkem, kdy by současně měla být posuzovaná i jeho rozumová a citová vyspělost. S tímto je tedy v rozporu praxe některých obecných soudů, kdy k této problematice přistupovaly tak, že věk 18 let představoval hranici, před kterou nezletilý nebyl do řízení zapojen vůbec a po které již plně.⁴⁰

V rámci výkonu rozhodnutí se projevuje zásada hospodárnosti řízení, která vyžaduje, aby po podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, soud o tomto urychleně rozhodl.⁴¹ Oproti tomu v exekučním řízení dle EŘ exekutor ani soud nerozhoduje o nařízení exekuce a po pověření exekutora je povinnému zasláno vyrozumění o zahájení exekuce.⁴² Při soudním výkonu rozhodnutí tak soud rozhoduje zpravidla bez nařízení jednání a je pouze na jeho úvaze,

³⁸ WESTPHALOVÁ, Lenka. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 791 (§ 867).

³⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 4. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1041/14, bod 28.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ SMOLÍK, Petr. In: SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář...*, s. 1176 (§ 253).

⁴² ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠTEVČEK, Marek. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 34.

zda jednání nařídí za účelem výslechu povinného.⁴³ Takový postup by měl soud zvolit, jestliže pro to existují zvláštní důvody.⁴⁴

Je otázkou, zda by v exekučním řízení měl soud přistupovat k výslechu nezletilého a zda by provedení takového výslechu skutečně přispělo k ochraně nezletilého. S ohledem na složitost této problematiky si nedovoluji posuzovat psychologické dopady takového výslechu na nezletilého. Úmluva o právech dítěte v čl. 12 a i zákonná úprava v § 100 odst. 3 OSŘ takový výslech sice vyžaduje, avšak já osobně si nejsem jistá, zda nezletilý dosahuje takové rozumové a volní vyspělosti, aby byl schopen pochopit komplikovanost a složitost celého exekučního řízení. Navíc vzhledem k tomu, že se při nařízení výkonu rozhodnutí neuplatňují zásady přímosti a ústnosti,⁴⁵ bude soud názor nezletilého zjišťovat pravděpodobně spíše výjimečně. Z tohoto důvodu by měl být kladen zvýšený důraz na řádné provedení participace nezletilého v nalézacím řízení, včetně zjištění jeho názoru výslechem soudu, což považuji za mnohem smysluplnější a podstatnější, nežli je výslech nezletilého v exekučním řízení. Domnívám se, že případné porušení této povinnosti by mohlo představovat vady exekučního titulu, které by odůvodňovaly zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

1.2.1. Doručování

Participační právo nezletilého úzce souvisí s doručováním písemností, neboť k tomu, aby nezletilý mohl toto právo realizovat, je v první řadě zapotřebí, aby se o řízení vůbec dozvěděl. Navíc náležité zapojení nezletilého do řízení předpokládá doručení všech příslušných písemností. Problematickým aspektem však je otázka, komu má být vůbec doručováno.

Pokud je nezletilý zastoupen na základě rozhodnutí soudu dle § 23 OSŘ, vyplývá povinnost doručit písemnost jak zákonnému zástupci nezletilého, tak i samotnému nezletilému výslovně z dikce § 50d odst. 4 písm. b) OSŘ. V situaci, kdy je však nezletilý zastoupen na základě § 22 OSŘ zákonným zástupcem, je běžnou praxí soudů, že s ohledem na § 50b odst. 1 OSŘ je doručováno pouze tomuto zákonnému zástupci. V takovém případě je opět komunikováno pouze se zákonným zástupcem a nezletilý se o probíhajícím řízení nemusí vůbec dozvědět. Pokud je však nezletilý dostatečně vyspělý na to, aby pochopil význam řízení, měl by soud doručovat i tomuto nezletilému, aby mohl uplatnit svá procesní práva a vyjádřit svůj názor.

Touto problematikou se v minulosti zabýval i Ústavní soud, který ve své judikatuře formuloval závěr, že *„děti musí být od jisté věkové hranice (která je, jak vyplývá z nynějšího*

⁴³ SMOLÍK, Petr. In: SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář...*, s. 1176 (§ 253).

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Tamtéž.

případu, nemůže být vyšší než 16 let) do řízení zapojeny a soudy nemohou komunikovat pouze s jejich zákonným zástupcem nebo opatrovníkem. Ať již se zapojení zákonných zástupců dětí bude dít postupem podle § 22 nebo § 23 občanského soudního řádu, je třeba, aby soud doručoval i takto zastoupenému nezletilému účastníkovi, aby tento mohl vykonávat své právo participovat na řízení, které se jej dotýká. Při použití ustanovení § 23 občanský soudní řád doručování i nezletilému explicitně přikazuje [§ 50 odst. 4 písm. b)]. V případě postupu podle ustanovení § 22 je nutno využít oprávnění v § 50 odst. 4 písm. e) občanského soudního řádu.“⁴⁶

Tento deklarovaný postup Ústavním soudem byl nyní zakotven i Novelou OSŘ, když § 50b odst. 4 OSŘ byl doplněn slovy „nezletilému účastníkovi, který dovršil patnácti let, se doručuje tehdy, je-li zastoupen zákonným zástupcem podle § 22.“ Přiznám se, že ačkoli se nejspíš jedná o krok, který má přispět k ochraně procesních práv nezletilého, tak s tímto ustanovením do jisté míry ze dvou důvodů nesouhlasím. Za prvé mám za to, že u nezletilého, který dovršil patnácti let, by měl být závěr soudu zpravidla takový, že tento je procesně způsobilý, avšak k jeho ochraně má být zastoupen dle § 23 OSŘ. V takovém případě by mu tedy dle § 50b odst. 4 OSŘ mělo být doručováno vždy. Za druhé nevidím důvod, proč by nemělo být doručováno například čtrnáctiletému nezletilému, který je zastoupen dle § 22 a nikoli dle § 23 OSŘ. V konečném důsledku totiž bude záviset na tom, zda soud u nezletilého mladšího patnácti let rozhodne o zastoupení dle § 22 nebo § 23 OSŘ. Já osobně nevidím žádný důvod pro takovéto odlišné zacházení a mám za to, že by soud měl respektovat výše uvedený závěr Ústavního soudu a v případě, kdy je nezletilý zastoupen dle § 22 OSŘ, avšak zároveň je schopen chápat význam samotného řízení, měl by soud využít oprávnění zakotvené v § 50 odst. 4 písm. e) OSŘ a doručovat i přímo nezletilému.

V souvislosti s doručováním považuji za důležité se zabývat i otázkou, zda má být doručováno oběma zákonným zástupcům nebo zda postačuje doručovat písemnosti pouze jednomu z nich. Dle obecných soudů postačuje doručení pouze jednomu z rodičů nezletilého.⁴⁷ V případě, kdy nezletilý sdílí společnou domácnost s oběma rodiči anebo je ve střídavé péči, popřípadě společné péči obou rodičů, je doručení pouze jednomu z nich v podstatě dostačující. Problematická může být situace, kdy je nezletilý svěřen pouze do péče jednoho z rodičů. Pokud však soud nemá konkrétní poznatky o situaci v dané rodině, musí zjistit, zda z příslušných výpisů evidence obyvatel nevyplývá, že má nezletilý shodné bydliště pouze s jedním z rodičů. Pokud zjistí, že tomu tak je, *musí soud postupovat s ohledem na ústavní požadavek zvláštní ochrany dětí a mladistvých obezřetně, protože lze předpokládat, že je to právě tento rodič, který*

⁴⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 4. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1041/14, bod 48.

⁴⁷ Tamtéž, bod 52.

*se primárně stará o všechny záležitosti dítěte, a tedy také o ochranu jeho práv.*⁴⁸ Soud tak *nesmí opomenout doručovat tomu zákonnému zástupci, který s nezletilým sdílí bydliště.*⁴⁹

Lze tedy shrnout, že účinky spojené s doručením písemnosti může vyvolat pouze platné doručení alespoň jednomu ze zákonných zástupců, a sice tomu, který má s nezletilým společné bydliště, z čehož lze usuzovat, že má na starost jeho záležitosti a zároveň doručení samotnému nezletilému, pokud dovršil patnáctý rok věku nebo je schopen chápat význam řízení a realizovat své právo participovat na řízení.

1.2.2. Vady při doručování a jeho dopady na exekuční řízení

Právě účinné doručení je základním předpokladem formální vykonatelnosti rozsudku.⁵⁰ Jde o skutečnost, která určuje počátek běhu lhůty k podání odvolání, po jejímž marném uplynutí nabývá rozsudek právní moci a uplynutím lhůty k plnění se stává vykonatelným.⁵¹ Z toho tedy vyplývá, že řádné doručení má vliv na vykonatelnost exekučního titulu, kterou rozumíme vlastnost rozhodnutí spočívající v možnosti vynucení uložené povinnosti prostřednictvím státního donucení. Klauzule vykonatelnosti je věcným předpokladem exekuce⁵² a pokud tento předpoklad není splněn, je dán důvod pro zamítnutí exekučního návrhu exekutorem. V případě, že tato skutečnost vyjde najevo až v průběhu nařízené exekuce, je to důvod pro zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ.

Pro úplnost lze doplnit, že v případě soudního výkonu rozhodnutí se nevykonatelnost rozhodnutí kryje s odvolacím důvodem proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Dělicí linií je právní moc usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Pokud usnesení nenabýlo právní moci je na místě odvolání, po nabytí právní moci usnesení lze postupovat pouze návrhem na zastavení výkonu rozhodnutí.

1.3. Ochrana nezletilého v normách exekučního práva

V této podkapitole bude rozebrána ochrana nezletilého, která je přímo zakotvena v právní úpravě EŘ (OSŘ) a váže se toliko pouze na exekuční řízení a exekuci jako takovou. V této souvislosti zde budou rozebrány principy projevující se výhradně v exekučním řízení a dále pak především Novela OSŘ, a to konkrétně § 262c OSŘ, který považuji v případě nezletilého povinného v exekučním řízení jako zcela klíčový, neboť tento bude mít podstatný vliv na možnost výkonu exekuce vůči takovému povinnému.

⁴⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 4. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1041/14, bod 56.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2009, sp. zn. 20 Cdo 2041/2007.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² ŠTEVČEK Marek. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 26.

1.3.1. Princip legality, přiměřenost způsobu exekuce a rozsah exekuce

Jako další prostředek sloužící k ochraně nezletilého povinného je existence nosného principu, který se projevuje přímo v exekučním řízení a který v sobě zahrnuje dva samostatné principy.⁵³ Prvním z nich je princip ochrany, který sleduje to, aby exekuce vedla ke svému cíli, ale aby přitom nebylo do práv povinného zasahováno nadměrným a nepřiměřeným způsobem.⁵⁴ Jeho výhodou je, že je poskytován ex lege a spočívá přímo v textu zákona.⁵⁵ Exekutor a soud tak musí na dodržování těchto zásad dohlížet ze zákona, aniž by se musel povinný těchto ustanovení dovolávat. Oproti druhému principu, kterým je princip obrany, se tak jedná o pasivní složku. Jde v podstatě o zákonná ustanovení, která chrání povinného před příliš přísným formalismem procesního práva.⁵⁶

Princip legality⁵⁷ je zakotven v ustanovení § 257 OSŘ a § 58 odst. 1 EŘ, dle kterého lze exekuci provést jen způsoby uvedenými v zákoně. Zatímco v souladu s § 261 odst. 1 OSŘ je při výkonu rozhodnutí způsob provedení výkonu rozhodnutí k vynucení peněžitého plnění ponechán na osobě oprávněného, v případě postupu dle EŘ je tato volba svěřena exekutorovi.⁵⁸ Ten by měl zároveň provést exekuci v přiměřeném rozsahu a způsobem, který sice naplní její účel, ale současně zasáhne do práv povinného v co nejmenší míře.⁵⁹ Exekutor je navíc limitován tím, že při výběru způsobu exekuce je povinen postupovat v souladu s § 58 odst. 2 EŘ, čímž je stanoveno přesné pořadí způsobu provedení exekuce. Lze tedy shrnout, že toto ustanovení chrání nezletilého povinného před libovůlí, jakým způsobem bude exekuce provedena. Pod tento princip spadá například § 322 OSŘ, který obsahuje demonstrativní výčet věcí ve vlastnictví povinného, které jsou vyloučené z výkonu rozhodnutí. Ve vztahu k nezletilému pak půjde zejména o studijní literaturu a školní potřeby, které nebudou podléhat exekuci.

Dále je možné vést exekuci pouze způsobem vhodným a přiměřeným.⁶⁰ Přiměřeným způsobem se rozumí takový, „který povede k uspokojení oprávněného postupem pro povinného co nejšetnějším a který současně není prostředkem, pomocí kterého by oprávněný mohl sledovat nejen uspokojení své pohledávky, ale ve své podstatě především šikanu povinného.“⁶¹ S tím je úzce spojen i princip vhodnosti zakotvený v § 47 odst. 1 EŘ, neboť soudní exekutor je

⁵³ ŠTEVČEK Marek. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 18.

⁵⁴ MACKOVÁ, Alena. In: WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 27.

⁵⁵ ŠTEVČEK Marek. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 18.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ KASÍKOVÁ, Martina, ŠIMKA, Karel, In: Kasíková, Martina a kol. *Exekuční řád...*, s. 432 (§ 58).

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ ŠTEVČEK Marek. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 18.

⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2005, sp. zn. 21 Cdo 1910/2004.

povinen vybrat takový způsob exekuce, který je vhodný s ohledem na výši vymáhané pohledávky a cenu předmětu exekuce, a to již při vydání exekučního příkazu. Oproti tomu při výkonu rozhodnutí dle OSŘ, pokud oprávněný navrhne nevhodný způsob k vynucení splnění povinnosti, je to právě soud, který je oprávněn nařídit výkon rozhodnutí jiným vhodným způsobem.⁶² Poslední princip se týká rozsahu exekuce, kterou je možné provést pouze v rozsahu vymezeném v exekučním titulu.⁶³

1.3.2. Možný rozsah exekučního postihu majetku nezletilého

Novelou OZ bylo přijato klíčové ustanovení § 899a odst. 1 OZ, které zakotvuje že „splnění peněžitého dluhu z právního jednání nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti, lze vymoci pouze z majetku, který nezletilý nabyt před nabytím plné svéprávnosti, a majetku, který nabyt právním jednáním vztahujícím se výlučně k majetku nabytému před nabytím plné svéprávnosti; to neplatí pro peněžitý dluh vzniklý při výdělečné činnosti.“ Omezením možnosti vymáhat dluh po nezletilém by mělo zabránit tomu, aby nezletilý vstupoval do dospělého života zatížen dluhem, který by mohl mít rdousící účinky a negativně tak ovlivnit budoucnost nezletilého.

Na tuto hmotněprávní úpravu navazuje i procesní úprava Novelou OSŘ, a to konkrétně § 262c odst. 1 OSŘ, který zakotvuje, že k uspokojení peněžité pohledávky ze závazku povinného, který vznikl v době, kdy byl nezletilý, lze výkonem rozhodnutí postihnout pouze majetek, který nabyt před nabytím plné svéprávnosti a majetek, který nabyt právním jednáním vztahujícím se výlučně k majetku nabytému před nabytím plné svéprávnosti. S ohledem na subsidiaritu OSŘ se toto ustanovení uplatní i v exekučním řízení. Předmětné ustanovení vnímám na pomezí mezi ochranou a obranou nezletilého povinného v exekučním řízení. Na jednu stranu je zde sice zakotvena právní úprava, která výslovně zakazuje postihnout majetek, který nezletilý nabyt před dosažením plné svéprávnosti, tedy ochrana spočívá přímo v textu zákona. Na druhou stranu však k aplikaci této ochrany a jejímu naplnění nedochází automaticky, nýbrž je třeba aktivní obrany povinného v podobě podání návrhu na zastavení exekuce. Nicméně lze dospět k závěru, že tato ustanovení byla přijata právě k tomu, aby přispěla k ochraně nezletilého dlužníka, proto se této problematice budu věnovat primárně v rámci této kapitoly.

1.3.3. Průběh exekučního řízení dle EŘ

Průběh exekučního řízení je rozdělen do dvou fází, a to fáze před provedením exekuce

⁶² § 264 odst. 1 OSŘ.

⁶³ ŠTEVČEK Marek. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 19.

a fáze provedení exekuce, přičemž konkrétní průběh je striktně upraven EŘ. První fáze začíná podáním exekučního návrhu oprávněným. V rámci první fáze dochází ke zkoumání podmínek exekučního řízení, v jejímž závěru je stanoveno, zda dojde k provedení exekuce nebo zda bude naopak návrh oprávněného zamítnut.⁶⁴ Tato fáze začíná podáním exekučního návrhu oprávněným k exekutorovi a jeho doručením je zahájeno exekuční řízení. Exekutor následně do 15 dnů ode dne doručení návrhu požádá exekuční soud o pověření a nařízení exekuce. Exekuční soud rozhodne o pověření, pokud jsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady a jelikož pověření není soudním rozhodnutím, povinnému se nedoručuje.

Exekuční řízení dále pokračuje tak, že exekutor povinnému do 15 dnů od pověření zašle vyrozumění o zahájení exekuce společně s exekučním návrhem, kopií exekučního titulu a výzvou ke splnění vymáhané povinnosti.⁶⁵ Až v tomto okamžiku se tedy povinný dozvídá o exekučním řízení, což v případě nezletilých dlužníků ne vždy platilo, jelikož se o řízení mnohdy dozvěděli až o několik let později.⁶⁶ Spolu s vyrozuměním se zasílá i exekuční příkaz, ve kterém exekutor určí konkrétní část majetku, která bude postižena a jakým způsobem se tak stane.⁶⁷ Příkaz má stejné účinky jako nařízení výkonu rozhodnutí dle OSŘ a ačkoli je svou povahou rozhodnutím, není proti němu žádný opravný prostředek. Exekutor by měl povinného v souladu s ustanovením § 262c odst. 2 OSŘ poučit o možnosti domáhat se zastavení exekuce, pokud by byl postižen majetek v rozporu s § 262c odst. 1 OSŘ.

Exekutor při vydání exekučního příkazu nezkoumá, zda postihuje majetek, který nezletilý povinný nabyt před nebo až po nabytí plné svéprávnosti, respektive v některých případech to schopen zkoumat není. Z tohoto důvodu je právě v tomto okamžiku na místě aktivní obrana ze strany povinného, a to konkrétně návrh na zastavení exekuce s odůvodněním, že byl postižen majetek v rozporu s § 262c odst. 1 OSŘ vzhledem k tomu, že jde o majetek, který povinný nabyt až po nabytí plné svéprávnosti. V případě zastavení exekuce, nedochází k druhé fázi exekučního řízení, kterou je provedení exekuce, ale naopak dochází ke skončení exekuce.

1.3.4. Průběh soudního výkonu rozhodnutí dle OSŘ

Taktéž soudní výkon rozhodnutí má dvě základní fáze,⁶⁸ jehož průběh je striktně upraven OSŘ. První fáze začíná podáním návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí. Oproti exekučnímu návrhu je součástí toho návrhu i uvedení způsobu, kterým se má plnění vynucovat.

⁶⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠTEVČEK, Marek. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 29.

⁶⁵ Tamtéž, s. 34.

⁶⁶ Viz náleží Ústavního soudu ze dne 25. dubna 2017, sp. zn. III. ÚS 3206/16, bod 16.

⁶⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠTEVČEK, Marek. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 36.

⁶⁸ MACKOVÁ, Alena. In: WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá...*, s. 47.

Náležitosti návrhu se pak odvíjí od jednotlivých způsobů výkonu rozhodnutí, přičemž právní úprava je zde poměrně přísná, když oprávněný v návrhu musí označit např. peněžní ústav nebo číslo účtu povinného.⁶⁹ Tyto údaje častokrát nejsou oprávněnému známy, což se domnívám je taky jedním z důvodů, proč je vhodnější zvolit exekuci prováděnou soudním exekutorem.

O návrhu soud rozhodne usnesením, kterým nařídí výkon rozhodnutí, *a contrario*, pokud neshledá podmínky pro nařízení výkonu rozhodnutí, usnesením návrh zamítne.⁷⁰ Oproti exekučnímu příkazu je proti tomuto usnesení přípustné odvolání. Jelikož však soud stejně tak jako exekutor nijak zvláště neprověřuje, zda majetek, který má být dle návrhu oprávněného ve výkonu rozhodnutí postižen, je skutečně právně postižitelný, je povinností soudu dle § 262c odst. 2 OSŘ povinného vždy poučit o možnosti navrhnout zastavení výkonu rozhodnutí, pokud bude postižen majetek, který nelze postihnout dle § 262c odst. 1 OSŘ.⁷¹ Pokud však již před nařízením výkonu rozhodnutí bude i bez dalšího prověrování zřejmé, že má být postižen majetek v rozporu s § 262c odst. 1 OSŘ, soud takovému návrhu nevyhoví.⁷² Může tomu tak být například, když se oprávněný návrhem bude domáhat prodejem nemovité věci povinného a z výpisu z katastru nemovitostí bude zřejmé, že povinný nemovitost nabyt až v době zletilosti. V takovém případě soud návrh na nařízení výkonu rozhodnutí zamítne.⁷³

V případě vyhovění návrhu a nařízení výkonu rozhodnutí přichází na řadu procesní obrana nezletilého jako povinného. V této chvíli je podstatné, zda povinný svou procesní obranu uplatňuje před nabytím právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nebo až po jejím nabytí. Po nabytí právní moci usnesení je nepochybné, že se bude jednat o návrh na zastavení výkonu rozhodnutí. Kdežto před nabytím právní moci usnesení stále běží lhůta pro podání odvolání. Povinný tak sice může podat odvolání, avšak bude uvádět skutečnosti rozhodné pro zastavení výkonu rozhodnutí, a sice že nařízením výkonu rozhodnutí byl postižen majetek v rozporu s § 262c odst. 1 OSŘ. Je tedy otázkou, zda takové podání posoudit jako odvolání proti usnesení nebo návrh na zastavení výkonu rozhodnutí. Odpověď poskytuje ustálená soudní praxe, která dovodila, že „*se zřetelem na požadavek rychlosti řízení o soudní výkon rozhodnutí je nutno vždy posoudit ve smyslu ustanovení § 41 odst. 2 OSŘ co nejdůsledněji obsah podání povinného a uvážit, zda jde o odvolání či o návrh na zastavení výkonu rozhodnutí.*“⁷⁴ Pokud by tedy obsahem podání byly námitky povinného, že usnesením o nařízení výkonu rozhodnutí byl

⁶⁹ MACKOVÁ, Alena. In: WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá...*, s. 47.

⁷⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠTEVČEK, Marek. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 32.

⁷¹ LEVÝ, Jiří. In: SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář...*, s. 1251 (§ 262c).

⁷² Tamtéž.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2011, sp. zn. 20 Cdo 3578/2011.

postižen majetek, který je právně nepostižitelný, protože jej povinný nabyl před nabytím plné svéprávnosti, mělo by být podání posouzeno jako návrh na zastavení výkonu rozhodnutí.

Navíc odvolání napadá předpoklady nařízení výkonu rozhodnutí a pokud soudu ani oprávněnému není zřejmé, o jaký majetek se jedná, respektive se nepředpokládá taková znalost, nelze to považovat za předpoklad nařízení výkonu rozhodnutí, ale za důvod pro zastavení. Na místě tak není odvolání, ale právě návrh na zastavení výkonu rozhodnutí. Následným vyhověním návrhu dochází k zastavení výkonu rozhodnutí, čímž dochází ke skončení výkonu rozhodnutí⁷⁵ a nedochází tak k jeho druhé fázi, a sice provedení výkonu rozhodnutí, které nastává po pravomocném nařízení výkonu rozhodnutí.⁷⁶

Ačkoli bylo toto ustanovení přijato k ochraně nezletilého jako povinného, nelze vyloučit úspěšné vedení výkonu rozhodnutí postihující majetek povinného, pokud tento bude mít sice majetek právně postižitelný, ale jeho hodnota bude výrazně vyšší než výše vymáhané pohledávky.⁷⁷ Jako příklad lze uvést situaci, kdy povinný v době nezletilosti zdědí hodnotnou nemovitost, a protože zákon vychází ze zásady přiměřenosti výkonu rozhodnutí,⁷⁸ bylo by v rozporu jak se zájmem povinného, tak i s účelem ustanovení § 262c OSŘ, aby pro vydobytí pohledávky oprávněného ve výši podstatně nižší, než je hodnota nemovitosti, byl výkon rozhodnutí veden prodejem této nemovitosti, neměl-li by zároveň povinný žádný jiný majetek, který by byl právně postižitelný. V takové situaci, pokud by se oprávněný domáhal uspokojení pohledávky srážkami ze mzdy a povinný by se přesto domáhal zastavení výkonu rozhodnutí s odůvodněním, že byl postižen majetek v rozporu s § 262c odst. 1 OSŘ, návrh povinného na zastavení výkonu rozhodnutí by měl soud z důvodu zneužití práva zamítnout.⁷⁹

S tímto výkladem se já osobně ztotožňuji a považuji jej za správný. Přijetí předmětného ustanovení sice má sloužit k ochraně nezletilého, na druhou stranu však nemůže být tato skutečnost, tedy nezletilost zneužívána ze strany povinného v jeho prospěch. V exekučním řízení je třeba zohledňovat i zájmy oprávněného, a především je nutné si připomenout, že účelem exekuce je v první řadě vynucení splnění povinnosti, která nebyla splněna dobrovolně. Pokud oprávněnému byla přiznána pohledávka exekučním titulem, který byl vydán v nalézacím řízení bez jakýchkoliv procesních vad, je namístě, aby byl naplněn tento účel a smysl exekuce, tedy vynucení dlužného plnění ve prospěch oprávněného. Jestliže má být dodržena zásada

⁷⁵ MACKOVÁ, Alena. In: WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní...*, s. 53.

⁷⁶ KURKA, Vladimír. In: KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004, s. 326.

⁷⁷ LEVÝ, Jirí. In: SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář...*, s. 1251 (§ 262c).

⁷⁸ § 263 OSŘ.

⁷⁹ LEVÝ, Jirí. In: SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář...*, s. 1251 (§ 262c).

přiměřenosti exekuce k ochraně povinného a tato zásada má být zohledněna jako přední hledisko, mělo by ve vybraných případech ustanovení § 262c OSŘ ustoupit do pozadí a exekuce provedena, byť v rozporu s tímto ustanovením, aby mohl být naplněn její účel a smysl.

1.3.5. Náklady exekučního řízení

Zastavením exekuce tak dochází k jejímu skončení, s čímž jsou spojeny náklady exekučního řízení. Obecně platí, že v případě zastavení exekuce je povinen k náhradě nákladů ten, kdo zastavení zavinil.⁸⁰ V této souvislosti je zajímavý právní výklad komentářové literatury, dle které je v zájmu oprávněného, aby exekuci zahájil pouze tehdy, bude-li mít ověřeno, že má povinný majetek postižitelný exekucí, tedy majetek, který povinný nabyt před nabytím plné svéprávnosti, jinak se totiž oprávněný vystaví nebezpečí zastavení exekuce a s tím spojené povinnosti hradit povinnému náklady řízení.⁸¹

Já osobně se s tímto výkladem neztotožňuji, neboť mi vůči oprávněnému přijde poměrně přísný. Oprávněný obvykle nemá možnost, jak ověřit majetek povinného, neboť v případě, kdy nemá přístup k bankovnímu účtu povinného, tak nemůže nijak kontrolovat, v jakém období byly peněžní prostředky připsány na účet povinného a zda tomu bylo před nebo až po nabytí plné svéprávnosti. Majetek povinného může oprávněný zpravidla ověřit pouze z veřejných seznamů, např. výpisem z katastru nemovitostí, zda z něj nevyplývá vlastnictví povinného k nějaké nemovitosti. V případě, kdy tedy oprávněný nemá a ani nemůže mít povědomí o majetku povinného, nelze mu dle mého názoru klást k tíži, že došlo k zastavení exekuce.

Myslím si, že by byla na místě spíše třeba paralela se zastavením exekuce pro nedostatek majetku na straně povinného. Dle § 89 EŘ sice paušálně určené či účelně vynaložené výdaje hradí exekutorovi oprávněný, avšak judikaturou Ústavního soudu byla zformulována obecná zásada, dle které *„jen v situaci, kdy k objektivní skutkové okolnosti zastavení exekuce z důvodu nedostatku majetku povinného přistoupí i konkretizované okolnosti subjektivní povahy (procesní zavinění oprávněného), může být uložena povinnost náhrady nákladů řízení oprávněnému; procesní zavinění oprávněného nelze bez dalšího založit pouze na jeho dispozičním úkonu, tj. návrhu na nařízení exekuce.“*⁸² Povinnost náhrady nákladů exekučního řízení je tak oprávněnému uložena pouze tehdy, pokud je dovozeno jeho procesní zavinění, kdy musí být zohledňována náležitá opatrnost a uvážlivost z jeho strany.

⁸⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠTEVČEK, Marek. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 43.

⁸¹ LEVÝ, Jirí. In: SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář...*, s.1251 (§ 262c).

⁸² Nález Ústavního soudu ze dne 10. března 2009, sp. zn. III. ÚS 455/08, čl. VI.

Tento způsob rozhodování o náhradě nákladů řízení mi přijde ve vztahu k zastavení exekuce z důvodu postižení majetku, který nabyt povinný až po nabytí plné svéprávnosti vhodnější, a především ve vztahu k oprávněnému spravedlivější. Pokud tak oprávněný nemá a ani nemůže mít povědomí o majetku povinného, neměl by být automaticky povinen k náhradě nákladů. Odlišná situace by nastala v případě, kdy oprávněný naopak měl a mohl vědět, např. z toho výpisu z katastru nemovitostí, že bude postižen majetek, který povinný nabyt až po dosažení plné svéprávnosti, avšak tuto skutečnost nijak neověřil. Pokud by následně došlo k zastavení exekuce, bylo by možné dovozovat jeho zavinění a uložit mu povinnost nahradit náklady exekuce.

1.4. Další ochrana nezletilého v souvislostech novely EŘ od 1. 1. 2022

Jistou míru ochrany nezletilého povinného spatřuji i v přijetí novely EŘ, kterou byly přijaty změny zvýhodňující jeho postavení. Ačkoli je jejich podstatou faktické zastavení exekuce, tak v případě zastavení exekuce z níže uvedených důvodů, se nevyžaduje žádná aktivita povinného, ale naopak aktivita oprávněného spočívající ve složení zálohy na náklady exekuce a v případě nesplnění je exekuce zastavena z moci úřední. Z tohoto důvodu řadím vybraná ustanovení pod ochranu nezletilého jako povinného a ne obranu, která vyžaduje jeho aktivitu.

1.4.1. Bezvýsledné exekuce

Jako první významnou změnu představuje čl. IV Přechodného ustanovení novely EŘ, bod 11, jehož podstatou je zastavení bezvýsledné exekuce. Exekuční řízení, ve kterém nastala doložka provedení exekuce nebo právní moc usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí před 1. 1. 2022, se nejdříve od 1. 1. 2023 začne aplikovat zastavení exekuce dle § 55 odst. 7–13 EŘ.

Pokud za dobu 6 let nedošlo ani k částečnému uspokojení vymáhané povinnosti ve výši, která by postačovala alespoň ke krytí nákladů exekuce a exekucí není postižena nemovitá věc, vyzve exekutor oprávněného, aby se vyjádřil, zda souhlasí se zastavením exekuce. Jestliže oprávněný souhlasí nebo lhůta uplyne marně, exekutor exekuci zastaví. Pokud naopak nesouhlasí, je vyzván ke složení zálohy ve výši 500 Kč⁸³ na další vedení exekuce. Jestliže povinný zálohu nesloží ve lhůtě 30 dnů a ani nepodá návrh na zproštění od složení zálohy, je exekuce zastavena. Pokud povinný zálohu složí, prodlužuje se lhůta k vymožení peněžitého plnění o další 3 roky. O prodloužení pak může oprávněný požádat maximálně ještě jednou.

⁸³ § 12 odst. 4 vyhlášky č. 330/2001 Sb., vyhláška Ministerstva spravedlnosti o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem.

Celková délka exekuce tak může běžet maximálně 12 let, ale pokud dojde, byť jen k částečnému vymožení peněžitého plnění, běží lhůta 6 let znovu.

Vzhledem k tomu, že se nezletilý o vedení exekuce mnohdy dozvěděl až o několik let později v době dospělosti,⁸⁴ nelze ani nyní vyloučit případy vedení exekuce, kdy již uplynula délka 6 let, přičemž nebylo ničeho vymoženo z důvodu nevědomosti povinného o existenci dluhu nebo z důvodu jeho nemajetnosti. V takovém případě by mělo dojít k zastavení exekuce z úřední povinnosti, aniž by musel být nezletilý povinný jakkoli aktivní.

1.4.2. Bagatelní exekuce

Ve vztahu k nezletilému dlužníkovi lze ještě kladněji hodnotit čl. IV Přechodného ustanovení Novely EŘ, bod 18, jehož podstatou je zastavení bagatelní exekuce, po kterou nebylo po stanovenou dobu vymoženo ničeho. K zastavení exekuce dle tohoto ustanovení musí být kumulativně splněny tři předpoklady, které jsou exekutorem zkoumány ke dni 1. 1. 2022.⁸⁵ První podmínkou je, že doložka provedení exekuce nebo právní moc usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nastaly před více než 3 lety přede dnem nabytí účinnosti Novely EŘ, tedy před 1. 1. 2019. Další podmínkou je výše vymáhané pohledávky, která nesmí převyšovat částku 1 500 Kč bez příslušenství. Poslední podmínkou je skutečnost, že v posledních třech letech přede dnem nabytí účinnosti Novely EŘ, tedy v době od 1. 1. 2019 do 31. 12. 2021 nebylo vymoženo ničeho. Pokud jsou naplněny všechny tři předpoklady, vyzve exekutor oprávněného ke složení zálohy ve výši 500 Kč⁸⁶ na náklady exekuce. Oprávněný ji musí složit do 30 dnů od doručení výzvy a pokud tak neučiní, bude exekuce zastavena.

Tato nově přijatá úprava by mohla vést k zastavení bezvýsledných exekucí pro drobné pohledávky na pokutách a místních poplatcích,⁸⁷ přičemž právě tyto pohledávky byly častokrát vymáhány vedením exekuce vůči nezletilému. Zastavení bagatelních exekucí je tedy na místě tam, kde je dána nemajetnost povinného a nezájem oprávněného o další pokračování v exekuci.⁸⁸

⁸⁴ Viz nálezy Ústavního soudu ze dne 25.04.2017, sp. zn. III. ÚS 3206/16, bod 16.

⁸⁵ ŠTIKA, Martin. *Jaké jsou předpoklady zastavování tzv. marných bagatelních exekucí?* [online]. advokatnidenik.cz, 7. února 2022 [cit. 25. února 2022]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/02/07/zastavovani-tzv-marnych-bagatelnich-exekuci-komentovane-aplikacni-predpoklady/>.

⁸⁶ § 12 odst. 4 vyhlášky č. 330/2001 Sb.,...

⁸⁷ JÍCHA, Lukáš. *Po milostivém létu přichází zastavování vybraných bagatelních exekucí* [online]. advokatnidenik.cz, 22. února 2022 [cit. 25. února 2022]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/02/22/po-milostivem-letu-prichazi-zastavovani-vybranych-bagatelnich-exekuci/>.

⁸⁸ JÍCHA, Lukáš. *Po milostivém létu přichází zastavování vybraných bagatelních exekucí...*

1.4.3. Opětné vedení exekuce pro totéž

V případě zastavení bezvysledné nebo bagatelní exekuce se nabízí otázka, zda lze znovu vést exekuci z téhož exekučního titulu. Dle soudkyně JUDr. Martiny Kasíkové poté, co dojde k pravomocnému zastavení exekuce, nemůže již pro stejnou vymáhanou pohledávku být vedena další exekuce a pokud je podán nový exekuční návrh a exekuční soud tuto skutečnost zjistí v lustraci věci, musí exekutorovi udělit pokyn k zamítnutí exekučního návrhu. Zjistí-li se ale tato skutečnost až po pověření exekutora exekučním soudem, exekuce se zastaví podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.⁸⁹

Poněkud odlišný názor zastává soudce JUDr. Karel Svoboda, Ph.D., dle kterého zastavení exekuce z důvodu uplynutí nejzazší doby je nemeritorním rozhodnutím, které je postaveno na specifických procesních skutečnostech v konkrétní exekuci, a nikoliv na tom, že má být exekuce jednou pro vždy vyloučena z důvodu zániku povinnosti nebo dokonce z důvodu neexistence povinnosti uvedené v exekučním titulu.⁹⁰ Současně však uznává, že zastavení exekuce z tohoto důvodu přeci jen do jisté míry zabraňuje zahájení nové exekuce z téhož exekučního titulu, protože zastavení exekuce pro uplynutí nejzazší doby má dva cíle, a to ochranu povinného před dlouhodobou exekucí, která nikam nevede a zohlednění zásady hospodárnosti. Svoboda tak dovozuje závěr, že pokud oprávněný podá nový exekuční návrh, musí v něm označit nové okolnosti, které by měly vést alespoň k částečnému úspěchu oproti předchozí exekuce, kde nebylo vymoženo ničeho, přičemž tyto okolnosti musí být nejen uvedeny, ale taktéž osvědčeny a pokud tak oprávněný neučiní, představuje usnesení o zastavení exekuce překážku věci pravomocně rozhodnuté. Skutečnost, že exekuce nemůže být vedena věčně, zdůrazňuje i judikatura Nejvyššího soudu.⁹¹

Já osobně se spíše přikláním k názoru, že pravomocné rozhodnutí o zastavení exekuce představuje překážku věci rozsouzené a opětné vedení exekuce z téhož exekučního titulu již není možné. Pokud je například exekuce skutečně vedena po nejdéle možnou dobu 12 let a není vymoženo ničeho, nepřijde mi efektivní vést novou exekuci pro totéž třeba dalších 12 let. Navíc opětné zahájení exekuce pro totéž vnímám z pohledu povinného jako narušení právní jistoty, neboť exekuce již byla jednou zastavena. Pokud by však nakonec byla dovozena možnost vést exekuci z téhož exekučního titulu, přicházel by v úvahu návrh na zastavení exekuce

⁸⁹ KASÍKOVÁ, Martina. Přechodná ustanovení k novele OSŘ a EŘ č. 286/2021 Sb. *Výběr literatury* [online databáze], 2021, č. 2 [cit. 26. února 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

⁹⁰ SVOBODA, Karel. Zastavení exekuce pro uplynutí času. *Právní rozhledy* [online databáze], 2021, č. 19 [cit. 27. února 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. září 2018, sp. zn. 20 Cdo 3095/2018 nebo Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. března 2019, sp. zn. 20 Cdo 394/2019.

s odůvodněním, že byl exekucí postižen majetek v rozporu s § 262c odst. 1 OSŘ, pokud by tomu tak skutečně bylo. Lze si totiž představit situaci, kdy by byla vedena exekuce, aniž by o ní nezletilý věděl. Následně by mohlo dojít k jejímu zastavení pro bezvýslednost nebo bagatelnost, a to opět bez vědomí nezletilého. V takovém případě nelze vyloučit, že by se nezletilý o exekuci dozvěděl až po opětovném zahájení z téhož exekučního titulu. V tom okamžiku by dle mého názoru přicházela v úvahu aktivita povinného v podobě návrhu na zastavení exekuce, ve kterém by namítal, že byl exekucí postižen majetek v rozporu s § 262c odst. 1 OSŘ.

2. Obrana nezletilého v řízení

V této kapitole budou rozebrány možnosti obrany nezletilého povinného v exekučním řízení, protože stejně tak jako je významná ochrana nezletilého v řízení, tak stejně tak je významná i jeho procesní obrana. Právě ta je aktivní složkou a spočívá v jednání povinného, kterému zákon nabízí možnosti, jak se bránit a je na něm, zda této možnosti využije, či nikoliv. Platná právní úprava poskytuje určité možnosti obrany v případě, kdy je majetek povinného neoprávněně postižen exekucí. Konkrétně se jedná o odklad exekuce, zastavení exekuce a odvolání proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Některé instituty byly již krátce zmíněny v první kapitole této práce. Ve vztahu k nezletilému povinnému se nyní budu věnovat institutu odkladu exekuce, a především pak vybraným důvodům pro zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

2.1. Odklad exekuce

Odklad exekuce je procesní institut, který představuje stav řízení, při kterém soud ani exekutor nečiní žádné úkony, které by vedly k vynucení povinnosti povinným.⁹² Svou povahou jde pouze o dočasné opatření. O odkladu výkonu rozhodnutí rozhoduje vždy soud a o odkladu exekuce exekuční soud nebo exekutor. Pokud soudní exekutor návrhu do 7 dnů nevyhoví, postoupí jej společně s exekučním spisem exekučnímu soudu, který o něm rozhodne nejpozději do 15 dnů.⁹³ Pokud je rozhodnuto o odkladu exekuce, musí být v usnesení uvedena doba, na kterou se exekuce odkládá.⁹⁴ Naproti tomu tato povinnost není uložena v případě odkladu výkonu rozhodnutí.⁹⁵

Zákonná úprava OSŘ rozlišuje dva základní důvody, pro které může být exekuce odložena. První z nich zakotvený v § 266 odst. 1 OSŘ zohledňuje sociální situaci povinného. Z návrhu povinného musí být zřejmé, že se bez své viny ocitl přechodně v takovém postavení, že by pro něho neprodlený výkon exekuce mohl mít nepříznivé následky a současně by oprávněný nebyl takovýmto odkladem vážně poškozen. Vzhledem k tomu, že se nezletilý povinný zpravidla nachází v situaci, kdy nedisponuje žádnými prostředky, je povinen školní docházkou a zpravidla není výdělečně činný, kdy tyto okolnosti většinou trvají až do doby zletilosti, tedy nejsou pouze přechodné, mám za to, že tento důvod pro odklad exekuce ve vztahu k nezletilému bude spíše nevyužitelný.

⁹² KASÍKOVÁ, Martina, ŠIMKA, Karel, In: Kasíková, Martina a kol. *Exekuční řád...*, s. 376 (§ 54).

⁹³ ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠTEVČEK, Marek. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční...*s. 44.

⁹⁴ Tamtéž, s. 45.

⁹⁵ Tamtéž.

Druhý důvod je zakotven v § 266 odst. 2 OSŘ, dle kterého může být exekuce odložena, pokud lze očekávat její zastavení. Soud tak může učinit i bez návrhu a pravděpodobnost zastavení exekuce musí posoudit jako předběžnou otázku.⁹⁶ Tento důvod, kdy v důsledku novelizovaných ustanovení v OSŘ a EŘ lze ve vztahu k nezletilým povinným předpokládat častější případy zastavení exekuce, mi přijde mnohem využitelnější a ve vztahu k nim pravděpodobnější.

Kromě těchto důvodů je v § 54 odst. 6 EŘ zakotven ještě jeden důvod, dle kterého exekutor na návrh povinného odloží provedení exekuce do právní moci rozhodnutí o návrhu na její zastavení, pokud povinný (případně třetí osoba v jeho prospěch) u exekutora složí jistotu ve výši vymáhané pohledávky, nákladů oprávněného a nákladů exekuce. Výhodou tohoto důvodu je rozhodnutí exekutora nebo soudu o tom, že povinný není vázán inhibičním zákazem ode dne vydání usnesení o odkladu a povinný je tak zproštěn zákazu nakládat se svým majetkem.⁹⁷ Taktéž tento důvod ve vztahu k nezletilému považuji za využitelný a jako velkou výhodu spatřuji v možnosti nezletilého nakládat se svým majetkem, tedy za předpokladu, že nějaký bude mít.

2.2. Zastavení exekuce

Zastavení exekuce obecně představuje procesní prostředek, který vede ke skončení exekuce, pokud nejsou dány zákonné předpoklady pro její vedení a návrh nebyl odmítnut ani zamítnut. Exekuci lze zastavit jen na základě důvodů stanovených zákonem, přičemž v § 268 OSŘ je zakotvena celá řada důvodů, pro které není možné dále v exekuci pokračovat. Ve vztahu k nezletilému se ve své práci budu blíže věnovat zastavení exekuce z důvodu, který je zakotven v § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

Při zastavení exekuce nedochází k uspokojení nároků oprávněného. Výsledkem je zákaz pokračování ve vymáhání nároku, avšak neruší se tím exekuční titul ani již vydaná rozhodnutí v jejím dosavadním průběhu.⁹⁸ To však platí pouze tehdy, pokud byla exekuce zastavena zcela. Došlo-li k zastavení exekuce jen zčásti, nepokračuje se v nuceném vymáhání nároku jen v takovém rozsahu, v jakém o tom rozhodl soud.⁹⁹ Zastavit exekuci lze na návrh i bez návrhu. Vzhledem k tomu, že se jedná o obranu, která svědčí povinnému, je to dle § 55 odst. 1 EŘ primárně on, kdo je aktivně legitimován k podání návrhu. Vedle povinného je aktivně

⁹⁶ LEVÝ, Jiří. In: SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář...*, s. 1265 (§ 266).

⁹⁷ KASÍKOVÁ, Martina, KUČERA, Zdeněk, In: Kasíková, Martina a kol. *Exekuční řád...*, s. 380 (§ 54).

⁹⁸ TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 154.

⁹⁹ KRBEK, Pavel. In: DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád I, II. Komentář*. I. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2237 (§ 268).

legitimován ještě oprávněný. Návrh na zastavení se podává u exekutora, který exekuci vede.¹⁰⁰ Exekutor o návrhu vyrozumívá účastníky a pokud ti s návrhem souhlasí, exekutor návrhu vyhová a exekuci zastaví. Pokud však účastníci s návrhem nesouhlasí, musí exekutor postoupit návrh spolu se spisem a stanovisky účastníků exekučnímu soudu, který o návrhu následně rozhodne.

2.2.1. Zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ

„Výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže výkon rozhodnutí je nepřipustný, protože je je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat.“ Tento důvod pro zastavení exekuce je specifický pro svou rozmanitost, protože pojímá všemožné alternativy nepřipustnosti vymáhání pohledávky, které nespádají pod důvody uvedené v § 268 odst. 1 písm. a) – g) OSŘ. Jedná se o jakýsi generální důvod, kterým zákonodárce pokrývá i ty případy, které při normotvorbě nebyly zjevné. Tento závěr potvrzuje i nálezn Ústavního soudu ze dne 17. prosince 2015, sp. zn. IV. ÚS 3216/14, ve kterém byl formulován závěr, že *„zatímco důvody zakotvené pod písmeny a) až g) jsou důvody konkrétními, důvod uvedený pod písmenem h) je formulován všeobecně a jeho účelem je umožnit, aby výkon rozhodnutí byl zastaven i v jiných závažných případech, které pro jejich možnou rozmanitost nelze s úplností předjímat, resp. podrobit konkrétnímu popisu. Judikatura (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1932/2005 ze dne 16. března 2006) vymezila, že z povahy věci (včetně logického požadavku srovnatelnosti jednotlivých důvodů zastavení výkonu) musí jít o takové okolnosti, pro které další provádění výkonu je způsobilé založit kolizi s procesními zásadami (byť mohou mít podklad v právu hmotném), na nichž je výkon rozhodnutí (jakožto procesní institut) vybudován, anebo je protichůdné účelu, který se jím sleduje, totiž zajistit (efektivní) splnění povinnosti, vyplývající z vykonávaného titulu.“*

Je tedy na soudní praxi, aby vymezila, co vše je možno pod tento důvod podřadit. Ta již nyní nabízí množství důvodů, pro které může být exekuce zastavena. Lze se ale domnívat, že se nejedná o výčet konečný,¹⁰¹ ale naopak jich postupem času bude stále ještě přibývat. Jako typické důvody sem lze zařadit vady exekučních titulů, pochybení při nařízení výkonu rozhodnutí, rušivé okolnosti při provádění výkonu a specifické jednání povinného jako je například započtení.¹⁰² Vlivem judikatury Ústavního soudu je tento důvod v soudní praxi aplikován i v mimořádných případech, kdy by výkon rozhodnutí na základě takového

¹⁰⁰ KRBEK, Pavel. In: DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád I, II. Komentář...*, s. 2237 (§ 268).

¹⁰¹ MÁDR, Jaroslav. In: JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha V. (§ 251–376 o.s.ř.)*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 108 (§ 268).

¹⁰² LEVÝ, Jiří. In: SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář...*, s. 1291 (§ 268).

exekučního titulu vedl ke zjevné nespravedlnosti, nebo byl dokonce v rozporu s principy právního státu,¹⁰³ čemuž se budu blíže věnovat níže.

2.2.2. Přezkoumatelnost exekučního titulu

V této části bude rozebrána možnost věcného přezkumu exekučního titulu ze strany soudu nebo exekutora, neboť tato problematika je klíčová právě z pohledu nezletilého dlužníka, kdy v jeho případě může být exekuční titul častokrát zatížen vadami, které budou důvodem pro zastavení exekuce. Exekuční titul je přitom vedle klauzule vykonatelnosti a způsobilosti věcného, sekundárního předmětu exekuce k výkonu rozhodnutí věcným předpokladem exekuce. Jedná se o podmínky, které musí existovat vždy a pokud tomu tak není, nelze exekuci nařídit.¹⁰⁴

Je tedy otázkou, zda je vůbec možné, aby exekuční soud potažmo sám exekutor zkoumal věcnou správnost exekučního titulu. Již na začátek je třeba zmínit, že přípustnost přezkoumatelnosti exekučního titulu v soudní praxi prošla značným vývojem. Po dlouhou dobu byla ustálená soudní praxe, že soud v exekučním řízení není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost podkladového rozhodnutí, že je jeho obsahem vázán a povinen z něho vycházet.¹⁰⁵ Námitky, které se vztahovaly k průběhu nalézacího řízení, měly být uplatněny právě v tomto řízení.¹⁰⁶ K prolomení této praxe docházelo pouze ve výjimečných případech a věcný přezkum exekučního titulu se tak připouštěl v případě rozhodčích nálezů¹⁰⁷ či výkazů nedoplatků vydaných před 1.1.2004.¹⁰⁸ Nicméně Ústavní soud později dovodil, že přezkum je možný i u soudních rozhodnutí, když formuloval závěr, že „i v řízení exekučním je za určitých podmínek možné uplatnit námitky vůči nalézacímu řízení a jeho výsledku. Protiústavnost exekučního titulu může za těchto podmínek hodnotit i exekuční soud a vyvodit z toho patřičné důsledky.“¹⁰⁹ Tento závěr pak Ústavní soud ještě zopakoval, když ve své judikatuře konstatoval, že „v exekučním řízení obecným soudům přísluší se zabývat zásadními vadami exekučního titulu.“¹¹⁰ Ústavní soud rovněž připomněl, že „při zkoumání, zda exekuční titul netrpí zásadními vadami, není

¹⁰³ LEVÝ, Jiří. In: SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář...*, s. 1291 (§ 268).

¹⁰⁴ ŠTEVČEK, Marek. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční...*, s. 26.

¹⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.7.2008, sp. zn. 20 Cdo 2273/2008.

¹⁰⁶ KADLECOVÁ, Edita. *Otevřela se Pandorina skříňka věcného přezkumu exekučních titulů v exekučním řízení? To ukáže až čas* [online]. pravo21.cz, 23. července 2019 [cit. 10. února 2022]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/otevrela-se-pandorina-skrinka-vecneho-prezkumu-exekucnich-titulu-v-exekucnim-rizeni-to-ukaze-az-cas>.

¹⁰⁷ KADLECOVÁ, Edita. *Rozhodčím doložkám ve spotřebitelských smlouvách neodzvono. Dozvuky najedeme v exekučním řízení* [online]. pravo21.cz, 26. března 2019 [cit. 10. února 2022]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/rozhodcim-dolozkam-ve-spotrebitelskych-smlouvach-neodzvono-dozvuky-najedeme-v-exekucnim-rizeni>.

¹⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2006, sp. zn. 20 Cdo 2402/2005.

¹⁰⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 8. srpna 2017, sp. zn. Pl. ÚS 9/15, bod 26.

¹¹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 1. dubna 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18, bod 23.

*relevantní zda a jak efektivně hájil povinný svá práva v nalézacím řízení*¹¹¹ a že zastavení řízení z důvodu zásadních vad exekučního titulu „*není podmíněno ani vyčerpáním řádných opravných prostředků v předcházejícím řízení (tím méně tedy žalobou pro zmatečnost)*“.¹¹²

S touto problematikou související mi přijde zajímavé zmínit i usnesení exekučního senátu ze dne 1. července 2020, sp. zn. 20 Cdo 1655/2020, neboť toto usnesení bylo podrobena veliké kritice občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu, které jej následně neschválilo k publikaci v tzv. Zelené sbírce rozhodnutí a stanovisek.¹¹³ V posuzované věci povinný navrhl částečné zastavení výkonu rozhodnutí co do úroku z prodlení ve výši 1 % denně z částky 204 000 Kč od 15. dubna 1994 do zaplacení, což odůvodnil protiústavností takto vysokého úroku. Soud prvního stupně návrh povinného zamítl, ovšem odvolací soud jeho usnesení změnil tak, že „*výkon rozhodnutí zastavil v rozsahu, v jakém je veden pro úrok z prodlení 0,8 % denně z částky 204 000 Kč ode dne 15. dubna 1994 do zaplacení*“ a následně Nejvyšší soud dovolání usnesením zamítl.¹¹⁴ V usnesení se Nejvyšší soud odvolává právě na judikaturu Ústavního soudu uvedenou výše, což následně potvrdil i předseda Nejvyššího soudu JUDr. Karel Svoboda, Ph.D. s odůvodněním, že „*se exekuční senát cítí být oprávněn zcela nebo zčásti zastavit exekuci z exekučního titulu, v němž byla uložena povinnost, které je v přímém a zcela zjevném rozporu s hmotným právem*“.¹¹⁵

Právě s tímto názorem vyslovil zásadní nesouhlas doc. JUDr. Petr Lavický, Ph.D., a to hned ze dvou důvodů.¹¹⁶ Prvním důvodem je dle jeho názoru právní moc exekučního titulu spočívající v závaznosti a nezměnitelnosti soudního rozhodnutí, které pak brání soudu v exekučním řízení znovu zkoumat, zda oprávněnému skutečně náleží plnění přiznané mu takovým rozsudkem. Druhý důvod pak spatřuje v účelu a charakteru nalézacího a exekučního řízení, neboť zatímco v nalézacím řízení je řešen spor o právo, jehož výsledkem je rozsudek, v exekučním řízení dochází v případě nesplnění uložené povinnosti povinným dobrovolně k faktické realizaci této povinnosti k plnění uložené exekučním titulem za pomoci státního donucení. Na závěr Lavický doplnil, že názor Ústavního soudu¹¹⁷ a názor Nejvyššího soudu¹¹⁸

¹¹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 1. dubna 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18, bod 24.

¹¹² Nález Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2016, sp. zn. II. ÚS 2230/16, bod 17.

¹¹³ SVOBODA, Karel. Kolegium nesouhlasí s „moderováním“ nemravných exekučních titulů. Co s tím? *Soudní rozhledy* [online databáze], 2021, č. 3 [cit. 19. února 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

¹¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. července 2020, sp. zn. 20 Cdo 1655/2020.

¹¹⁵ SVOBODA, Karel. Kolegium nesouhlasí s „moderováním“ nemravných exekučních titulů. Co s tím?...

¹¹⁶ LAVICKÝ, Petr. Exekuce na základě věcně nesprávného exekučního titulu. *Soudní rozhledy* [online databáze], 2021, č. 6 [cit. 12. února 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

¹¹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 1. dubna 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18.

¹¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. července 2020, sp. zn. 20 Cdo 1655/2020.

jsou „*krajně nesprávné, ohrožují funkci exekučního řízení a měly by být co nejdříve opuštěny.*“¹¹⁹

Lze tedy shrnout, že judikatura Nejvyššího soudu, potažmo i Ústavního soudu se přiklání k postupu, že v exekučním řízení je možné přezkoumávat exekuční titul po jeho věcné stránce, přičemž opačný názor zastává civilní kolegium Nejvyššího soudu či odborná literatura. Já osobně se přikláním spíše k tomu názoru, že by v exekučním řízení nemělo docházet k přezkumu exekučního titulu z hmotněprávního hlediska. Myslím si, že je na povinném, aby efektivně hájil své zájmy primárně již v nalézacím řízení a pokud tak neučinil, ať už z důvodu liknavosti nebo odepření možnosti tak činit, nabízí právní řád několik možností, jak právní moc ještě prolomit, a to dovolání, žalobou pro zmatečnost, žalobou na obnovu řízení nebo ústavní stížnost. Navíc v situaci, kdy povinný zůstává po celou dobu nalézacího řízení nečinný a lhostejný, přičemž proti rozhodnutí soudu nepodá ani opravný prostředek,¹²⁰ mám za to, že i tento nese svůj podíl viny na vydání exekučního titulu, který trpí vadami. Dle mého názoru nemůže být povinný v nalézacím řízení lhostejný a spoléhat na to, že mu bude ochrana poskytnuta následně až v exekučním řízení. Kromě toho exekuční soudy nemají suplovat činnost nalézacího soudu a přezkum exekučních titulů by mohl vést k jejich neúměrnému zatížení.

2.2.3. Zjevná nespravedlnost exekučního titulu

V souvislosti s věcným přezkumem exekučního titulu byl taktéž průlomový závěr Ústavního soudu, že k zastavení výkonu rozhodnutí dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ jsou soudy povinny přistupovat i v případech, v nichž by výkon rozhodnutí vedl ke zjevné nespravedlnosti, nebo byl dokonce v rozporu s principy právního státu a nezohlednění těchto kritérií při rozhodování o zastavení výkonu rozhodnutí by představovalo porušení základního práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 LZPS.¹²¹

Ústavní soud tak založil nový předpoklad vykonatelnosti exekučního titulu, a sice že povinnost stanovená exekučním titulem není nespravedlivá. Před tímto nálezem byly za vadné pokládány pouze exekuční tituly, které nebyly materiálně nebo formálně vykonatelné, protože např. neukládaly dostatečně určitou povinnost.¹²² K předmětnému nálezu se vyjádřila i soudkyně JUDr. Martina Kasíková, dle které by k zastavení exekuce z tohoto důvodu mělo

¹¹⁹ LAVICKÝ, Petr. Exekuce na základě věcně nesprávného exekučního titulu. *Soudní rozhledy*...

¹²⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 1. dubna 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18, bod 7.

¹²¹ Tamtéž, bod 23.

¹²² SVOBODA, Karel. Návrh na zastavení exekuce jako mimořádný opravný prostředek proti exekučnímu titulu. *Soudní rozhledy* [online databáze], 2019, č. 7-8 [cit. 12. února 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

docházet pouze v případech, kde v nalézacím řízení došlo ke zcela mimořádnému porušení ochrany práv účastníků.¹²³

Jak bylo uvedeno výše, já osobně se přikláním spíše k názoru, že by k přezkumu exekučního titulu v rámci exekučního řízení nemělo docházet. I když je to právě nezletilý, kterému má být poskytována zvláštní ochrana a u něhož má být kladen důraz na nejlepší zájem, mám za to, že ani u něho nemůže být automaticky popírán účel exekučního řízení, a sice vynucení povinnosti stanovené exekučním titulem, který byl vydán v nalézacím řízení. V situaci, kdy by v řízení došlo k nejrůznějším procesním pochybením, které jsou blíže rozebrány v předchozích kapitolách, lze si například představit vady při zastupování nezletilého nebo při doručování, a rozsudek by již nabyl právní moci, měla by v první řadě přicházet v úvahu žaloba pro zmatečnost.

Ústavní soud ve své judikatuře několikrát formuloval závěr, že „*právě vada spočívající v absenci řádného zastoupení nezletilého je i po pravomocném rozsudku běžně uplatnitelná žalobou pro zmatečnost, kterou dle § 229 odst. 1 písm. c) OSŘ lze napadnout pravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu, kterým bylo řízení skončeno, jestliže účastník neměl procesní způsobilost nebo nemohl před soudem vystupovat a nebyl řádně zastoupen.*“¹²⁴ Nutno připomenout, že z judikatury Ústavního soudu rovněž vyplývá možnost uplatnění žaloby pro zmatečnost dle § 229 odst. 3 OSŘ, a to v případě, kdy je nezletilý zastoupen pouze formálně, čímž mu je odňato právo jednat před soudem. Přitom při podání žaloby pro zmatečnost, ať již z důvodu dle § 229 odst. 1 písm. c) OSŘ nebo § 229 odst. 3 OSŘ, musí být dodržena zákonná lhůta k jejímu podání.¹²⁵ V případě nezletilých dlužníků však docházelo i k situacím, kdy sice dluh vznikl v době, kdy byl dlužník ještě nezletilý, avšak o existujícím dluhu se dozvěděl až v okamžiku, kdy zjistil, že je proti němu vedena exekuce, což mohlo být třeba až o několik let později a lhůta pro podání žaloby pro zmatečnost tak uplynula dříve, než se nezletilý o dluhu vůbec dozvěděl.¹²⁶

V případě právní moci rozsudku a po uplynutí lhůty pro podání žaloby pro zmatečnost by v případě porušení ústavně zaručených práv přicházela v úvahu ústavní stížnost. Právní úprava zde připouští možnost podat žalobu ve lhůtě dvou měsíců ode dne, kdy se stěžovatel o

¹²³ ŠRÁMEK, Dušan. *Kolegium předsedů krajských soudů kritizuje nález ÚS ohledně nepřiměřenosti exekucí* [online]. ceska-justice.cz, 13. června 2019 [cit. 10. února 2022]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2019/06/kolegium-predsedu-krajskych-soudu-kritizuje-nalez-us-ohledne-neprimerenosti-exekuci/>.

¹²⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 28. března 2019, sp. zn. II. ÚS 2020/18, bod 16 nebo Nález Ústavního soudu ze dne 14. listopadu 2019, sp. zn. II. ÚS 3133/19, bod 19.

¹²⁵ Žalobu pro zmatečnost dle § 229 odst. 1 písm. c) OSŘ lze podat nejpozději ve lhůtě tří let od právní moci napadeného rozhodnutí (§ 234 odst. 2 OSŘ) a dle § 229 odst. 3 OSŘ nejpozději ve lhůtě tří měsíců (§ 234 odst. 1 OSŘ).

¹²⁶ Viz nález Ústavního soudu ze dne 25.04.2017, sp. zn. III. ÚS 3206/16, bod 16.

zásahu do svých zaručených práv dozvěděl a nejpozději do jednoho roku, kdy k takovému zásahu došlo.¹²⁷ Důvodem pro odmítnutí ústavní stížnosti by mohla být bagatelnost částek. S touto problematikou se Ústavní soud vypořádal již ve své judikatuře, když formuloval závěr že „jde-li o věc s tzv. bagatelni částkou, zakládá to (bez dalšího) důvod pro posouzení ústavní stížnosti jako zjevně neopodstatněné, neprovázejí-li posuzovanou věc takové (mimořádné) okolnosti, které ji naopak co do ústavní roviny významnou činí [viz náleze ze dne 10. 4. 2014 sp. zn. III. ÚS 3725/13 (N 55 SbNU 89)]“¹²⁸ a „je především na stěžovateli, aby v ústavní stížnosti vysvětlil (a případně doložil), proč věc přes tzv. bagatelnost částky vyvolává v jeho právní sféře ústavněprávně relevantní újmu (viz např. usnesení ze dne 21. 5. 2014, sp. zn. III. ÚS 1161/14).“¹²⁹ Navíc bylo Ústavním soudem zdůrazněno, že pokud se věc týká nezletilých dětí, je jim z důvodu jejich zranitelnosti třeba poskytovat zvláštní ochranu.¹³⁰

Myslím si tedy, že i pokud je dlužníkem nezletilý, neměl by být exekuční titul automaticky přezkoumáván v exekučním řízení. K nápravě procesních vad již pravomocného rozsudku by primárně měla sloužit žaloba pro zmatečnost, případně ústavní stížnost. Na druhou stranu, pokud Ústavní soud dospěl k závěru, že exekuce může být zastavena, pokud by její výkon vedl ke zjevné nespravedlnosti, mám za to, že by na tuto obranu neměl úplně zavrhnout ani nezletilý povinný v exekučním řízení. K tomu by však dle mého názoru mělo docházet pouze ve zcela výjimečných případech a poté, kdy by povinný již k dispozici neměl žádné jiné prostředky k nápravě takových vad. Lze si třeba představit situaci, kdy by bez viny nezletilého již uplynula objektivní lhůta pro podání žaloby pro zmatečnost a namítané vady pro podání ústavní stížnosti by nebyly dostatečné, ale přesto by v nalézacím řízení došlo k závažným procesním vadám, které by porušovaly práva nezletilého. V takové situaci by dle mého názoru bylo snad do jisté míry možné uvažovat o jakési nespravedlnosti a rozporu s principy právního státu, v důsledku čehož by mohlo dojít k zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

2.2.4. Nezákonný exekuční titul

Jako další důvod zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ spatřuji v nezákonnosti exekučního titulu, v jehož důsledku bude výkon exekuce nepřipustný. Přijetím Novely OZ a OSŘ ve vztahu k nezletilému došlo k zákazu vydání rozsudku pro uznání v důsledku právní fikce při nevyjádření se žalovaného na kvalifikovanou výzvu¹³¹ nebo při

¹²⁷ § 72 odst. 5 zákona o Ústavním soudu.

¹²⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 6. dubna 2021, sp. zn. IV. ÚS 3502/20, bod 25.

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 14. listopadu 2019, sp. zn. II. ÚS 3133/19, bod 19.

¹³¹ § 114b odst. 1 OSŘ.

zmeškání přípravného jednání žalovaným.¹³² Současně byl touto novelou zakotven zákaz vydání rozsudku pro zmeškání. Právě ty byly v minulosti častým výsledkem řízení při pasivitě a nečinnosti zákonného zástupce nezletilého, a přitom to byl nakonec nezletilý, který musel nést negativní následky spojené s pasivitou nezákonného zástupce.

Pokud by ve zcela výjimečných a excesivních případech byla proti povinnému nezletilému vedena exekuce na základě takového exekučního titulu, mám za to, že by exekuce měla být zastavena z důvodu její nepřipustnosti dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, která vyplývá z nezákonnosti exekučního titulu.

2.2.1. Postižení majetku, který nelze postihnout

Jedním z dalších důvodů, pro který lze exekuci zastavit dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, je omezení rozsahu majetku nezletilého, který lze výkonem exekuce postihnout. Vzhledem k tomu, že konkrétní průběh exekučního řízení byl rozebrán v předchozí kapitole, považuji za vhodné pouze připomenout, že v případě, kdy je povinným nezletilý lze exekucí postihnout pouze ten majetek, který nezletilý nabyl před nabytím plné svéprávnosti.¹³³

Právě tento důvod pro zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ hodnotím jako zcela klíčový v případě exekuce vedené proti nezletilému povinnému. Jelikož je možné postihnout pouze majetek, který povinný nabyl po nabytí plné svéprávnosti, výrazně se tak omezí možnost vést exekuci pro vymožení pohledávky, která vznikla v době, kdy byl povinný nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti.

¹³² § 114c odst. 6 OSŘ.

¹³³ § 262c odst. 1 OSŘ.

Závěr

V této diplomové práci jsem se zabývala ochranou a obranou nezletilého jako povinného v exekučním řízení. Stanoveným cílem této práce byla analýza současné právní úpravy, pokud jde o ochranu a obranu nezletilého povinného v exekučním řízení. Výzkumné otázky položené v úvodu práce byly následující: a) jak se projevuje porušení ochrany nezletilého v nalézacím řízení na následné exekuční řízení, b) zda současná právní úprava zajišťuje dostatečnou ochranu práv nezletilého v exekučním řízení, c) jak konkrétně má být postupováno, pokud jde o postižení majetku nezletilého exekucí v rozporu s § 262c OSŘ.

V první kapitole byly rozebrány prostředky procesní ochrany nezletilého povinného v exekučním řízení, a to včetně analýzy možných vad nalézacího řízení a jejich dopadů na řízení exekuční, čímž byla poskytnuta zejména odpověď na první výzkumnou otázku. Jako vada nalézacího řízení, a tím pádem porušení ochrany nezletilého, byla identifikována absence řádného zastoupení nezletilého v nalézacím řízení a nezjednání nápravy ze strany soudu. Nedostatečné zastoupení nezletilého v řízení má za následek odnětí práva jednat před soudem, což je důvodem pro podání žaloby pro zmatečnost, případně pak při dodržení zákonných podmínek důvodem pro podání ústavní stížnosti. Dopad na exekuční řízení by pak byl takový, že by soud nařídil odklad vykonatelnosti rozhodnutí, dokud by o takové žalobě nebylo rozhodnuto. V případě zrušení takového rozhodnutí by došlo k zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. b) OSŘ.

Jako další porušení ochrany nezletilého v nalézacím řízení lze spatřovat v porušení participativního práva nezletilého neprovedením jeho výslechu ze strany soudu a v neposlední řadě pak ve vadách způsobených při doručování za situace, kdy nezletilý nebyl řádně zastoupen, nebylo mu doručováno a o probíhajícím řízení se tak vůbec nedozvěděl. Porušení povinnosti provést výslech nezletilého v nalézacím řízení by mělo na řízení exekuční dopad spočívající ve vadě exekučního titulu, který by odůvodňoval zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. K identifikaci dopadu vady při doručování na řízení exekuční je nezbytné se zabývat, kdy konkrétně vyjde taková skutečnost najevo. Pokud tomu tak bude po podání exekučního návrhu a exekuční titul nebyl řádně doručen, není tím splněn věcný předpoklad exekuce, a to klauzule vykonatelnosti a takovýto návrh musí být odmítnut. V případě, že by tato vada vyšla najevo až v průběhu nařízené exekuce, odůvodňovalo by to její zastavení dle § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ. Lze tedy shrnout, že odpověď na první výzkumnou otázku je taková, že porušení procesní ochrany nezletilého v nalézacím řízení bude mít dopad na řízení exekuční zpravidla takový, že exekuce bude zastavena.

Druhá výzkumná otázka se týkala zajištění dostatečné ochrany nezletilého v exekučním řízení. Na tu nám dává odpověď především přijatá Novela OZ a OSŘ, která by měla výrazně přispět k ochraně nezletilého, a především předcházet vzniku nezletilých dlužníků vůbec. V této souvislosti lze ochranu nezletilého spatřovat především v rozšíření důvodů, pro které může být exekuce vedena. Jedná se o bezvýsledné exekuce, bagatelní exekuce, ale především o nemožnost postihnout majetek nezletilého, který nabyt před dosažením zletilosti exekucí. Novelou tak byla posílena právní úprava, která má zajišťovat ochranu nezletilého a je na soudní praxi, aby tuto ochranu poskytovala a zjednávala nápravu při jejím porušení.

S majetkem nezletilého pak souvisí třetí výzkumná otázka, a sice jak konkrétně má být postupováno, pokud je exekucí postižen majetek nezletilého, který nabyt až po nabytí plné svéprávnosti. Při zodpovězení této otázky je vhodné připomenout, že exekutor při vydání exekučního příkazu, resp. soud při nařízení výkonu rozhodnutí nezkontroluje, zda postihuje majetek, který povinný nabyt před nebo až po nabytí plné svéprávnosti, respektive v některých případech to schopen zkoumat není. Z tohoto důvodu je na místě aktivní obrana nezletilého spočívající v podání návrhu na zastavení exekuce s odůvodněním, že byl postižen majetek v rozporu s § 262c odst. 1 OSŘ vzhledem k tomu, že jde o majetek, který nezletilý nabyt až po nabytí plné svéprávnosti. Lze tedy shrnout, že tato právní úprava je na pomezí mezi ochranou a obranou nezletilého povinného, protože nemožnost postihnout takovýto majetek je zakotven přímo v textu zákona, avšak k jeho naplnění se vyžaduje procesní obrana povinného.

Zastavením exekuce, tak dochází k jejímu skončení, s čímž souvisí i náklady exekučního řízení. Právě k této problematice se vyjadřuje především komentářová literatura. Dle této literatury by měl oprávněný dopředu ověřit, zda nezletilý vlastní majetek postižitelný exekucí, tj. majetek, který nabyt až po nabytí svéprávnosti, protože v opačném případě se vystavuje nebezpečí zatažení exekuce, s čímž komentářová literatura spojuje povinnost náhrady nákladů exekučního řízení. Konkrétně tento výklad mi vůči oprávněnému přijde až nadbytečně přísný. Oprávněný totiž zpravidla nemá možnost, jak konkrétně ověřit majetek nezletilého, vyjma veřejných seznamů, např. výpisem z katastrů nemovitostí a bylo by tak nespravedlivé mu klást k tíži, že došlo k zastavení exekuce. Za vhodnější řešení považuji paralelu se zastavením exekuce pro nedostatek majetku na straně povinného. V takovém případě je povinnému uložena povinnost náhrady nákladů řízení pouze tehdy, pokud je dovozeno jeho procesní zavinění, tj. pokud oprávněný měl a mohl vědět, že nezletilý vlastní pouze majetek, který nabyt až po nabytí plné svéprávnosti.

Ve druhé kapitole pak byly rozebrány prostředky obrany nezletilého povinného, a to především zastavení exekuce z důvodu její nepřijatelnosti dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. Vedle

nepostižitelnosti majetku nezletilého, který nabytí plné svéprávnosti lze pod tento důvod podřadit i nezákonnost exekučního titulu v případě vydání rozsudku pro uznání nebo rozsudku pro zmeškání, protože vydání takovýchto rozsudků vůči nezletilému bylo Novelou OZ a OSŘ zakázáno.

Závěrem lze dodat, že předmětnou novelou byla přijata řada ustanovení, která by měla předcházet vzniku dětských dlužníků a v mezních případech by měla přispět k jejich ochraně a obraně, a to jak v řízení nalézacím, tak v řízení exekučním. Mám za to, že z obsahového hlediska tato ustanovení ochranu poskytují. Nyní tedy bude na soudní praxi, aby předmětná ustanovení náležitě aplikovala a kladla důraz na zvláštní ochranu a nejlepší zájem každého nezletilého.

Seznam použitých zdrojů

Monografie:

- HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces. Casebook*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 488 s.
- KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004, 854 s.
- SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 432 s.
- ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části V. OSŘ*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 359 s.
- TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, 836 s.
- WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015, 352 s.

Komentáře:

- DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář I*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s.
- JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha V. (§ 251–376 o.s.ř.)*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, 632 s.
- KASÍKOVÁ, Martina. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1167 s.
- KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 1250 s.
- LAVICKÝ, Petr. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 2292 s.
- SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1627 s.
- SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s.

Odborné časopisy:

- LAVICKÝ, Petr. Exekuce na základě věcně nesprávného exekučního titulu. *Soudní rozhledy*, 2021, roč. 27, č. 6, s. 186-211.
- SVOBODA, Karel. Návrh na zastavení exekuce jako mimořádný opravný prostředek proti exekučnímu titulu. *Soudní rozhledy*, 2019, roč. 25, č. 7–8, s. 221–223.
- SVOBODA, Karel. Kolegium nesouhlasí s „moderováním“ nemravných exekučních titulů. Co s tím? *Soudní rozhledy*, 2021, roč. 27, č. 3, s. 78-81.
- ŠÍNOVÁ, Renáta. Procesní způsobilost nezletilých účastníků řízení (s přihlédnutím k právní úpravě svéprávnosti v návrhu nového občanského zákoníku). *Právní rozhledy*, 2011, roč. 19, č. 17, s. 616–621.

Internetové zdroje:

- HOVORKOVÁ, Kateřina. *Exekucí je stále víc a víc. Nabalují se na dlužníky jako sněhová koule* [online]. zpravy.aktualne.cz, 2. února 2022. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/exekuci-je-stale-vic-nabaluji-se-na-dlzniky-jako-snehova-ko/r~96552a3c836e11ecb13cac1f6b220ee8/>.
- JÍCHA, Lukáš. *Po milostivém létu přichází zastavování vybraných bagatelních exekucí*. [online]. advokatnidenik.cz, 22. února 2022. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/02/22/po-milostivem-letu-prichazi-zastavovani-vybranych-bagatelnich-exekuci/>.
- KADLECOVÁ, Edita. *Otevřela se Pandořina skříňka věcného přezkumu exekučních titulů v exekučním řízení? To ukáže až čas* [online]. pravo21.cz, 23. července 2019. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/otevrela-se-pandorina-skrinka-vecneho-prezkumu-exekucnich-titulu-v-exekucnim-rizeni-to-ukaze-az-cas>.
- KADLECOVÁ, Edita. *Rozhodčím doložkám ve spotřebitelských smlouvách neodzvonilo. Dozvuky najedeme v exekučním řízení* [online]. pravo21.cz, 26. března 2019. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/rozhodcim-dolozkam-ve-spotrebitelskych-smlouvach-neodzvonilo-dozvuky-najedeme-v-exekucnim-rizeni>.
- PERTHEN, Ervin, MUSÍL, Milan. *Zajímavý posun soudní judikatury ve věci přezkoumávání rozhodčích nálezů jako exekučních titulů*. [online]. epravo.cz, 21. října 2020. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zajimavy-posun-soudni-judikatury-ve-veci-prezkoumavani-rozhodecich-nalezu-jako-exekucnich-titulu-112021.html>.

- ŠTIKA, Martin. *Jaké jsou předpoklady zastavování tzv. marných bagatelních exekucí?* [online]. advokatnidenik.cz, 7. února 2022. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/02/07/zastavovani-tzv-marnych-bagatelnich-exekuci-komentovane-aplikacni-predpoklady/>.
- Vlachová Alena, KOPEČKOVÁ, Andrea. *Ochrana procesních práv nezletilých v řízení před soudem.* [online]. epravo.cz, 23. července 2016. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ochrana-procesnich-prav-nezletilych-v-rizeni-pred-soudem-101418.html>.

Judikatura:

- Nález Ústavního soudu ze dne 4. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1041/14 (N 217/2014 SbNU 75).
- Nález Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2016, sp. zn. I. ÚS 3598/14 (N 74/2016 SbNU 81).
- Nález Ústavního soudu ze dne 5. června 2017, sp. zn. I. ÚS 3038/16 (N 94/2017 SbNU 85).
- Nález Ústavního soudu ze dne 25. dubna 2017, sp. zn. III. ÚS 3206/16 (N 45/2017 SbNU 87).
- Nález Ústavního soudu ze dne 14. ledna 2020, sp. zn. I. ÚS 3131/19 (N 7/98 SbNU 51).
- Nález Ústavního soudu ze dne 19. února, 2014, sp. zn. I. ÚS 3304/13 (N 18/72 SbNU 217).
- Nález Ústavního soudu ze dne 14. listopadu 2019, sp. zn. II. ÚS 3133/19 (N 191/2019 SbNU 97).
- Nález Ústavního soudu ze dne 1. dubna 2020, sp. zn. I. ÚS 3233/19.
- Nález Ústavního soudu ze dne 8. srpna 2017, sp. zn. Pl. ÚS 9/15 (N 138/86 SbNU 333).
- Nález Ústavního soudu ze dne 1. dubna 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18 (N 44/93 SbNU 119).
- Nález Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2016, sp. zn. II. ÚS 2230/16 (N 206/83 SbNU 281).
- Nález Ústavního soudu ze dne 10. března 2009, sp. zn. III. ÚS 455/08 (N 51/52 SbNU 511).
- Nález Ústavního soudu ze dne 28. března 2019, sp. zn. II. ÚS 2020/18.
- Nález Ústavního soudu ze dne 27. dubna 2021, sp. zn. I. ÚS 1486/2020.
- Nález Ústavního soudu ze dne 6. dubna 2021, sp. zn. IV. ÚS 3502/20.

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2005, sp. zn. 21 Cdo 1910/2004.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.7.2008, sp. zn. 20 Cdo 2273/2008.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2006, sp. zn. 20 Cdo 2402/2005.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2775/2005.
- Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1932/2005 ze dne 16. března 2006.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. července 2020, sp. zn. 20 Cdo 1655/2020.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. května 2021, sp. zn. 20 Cdo 926/2021.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. srpna 2021, sp. zn. 20 Cdo 1983/2021.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2011, sp. zn. 20 Cdo 3578/2011.
- Usnesení nejvyššího soudu ze dne 5. dubna 2011, sp. zn. 20 Cdo 5248/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2016, sp. zn. 26 Cdo 5269/2015.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2009, sp. zn. 20 Cdo 2041/2007.
- stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 1973, sp. zn. 1 Cz 28/73.

Právní předpisy:

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 210/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 292/2012 Sb., o zvláštních řízení soudních, ve zněních pozdějších předpisů.
- Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 330/2001 Sb., vyhláška Ministerstva spravedlnosti o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem.
- Sdělení č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte, ve znění pozdějších předpisů.

Ostatní zdroje:

- Důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní

řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 292/2012 Sb., o zvláštních řízení soudních, ve znění pozdějších předpisů.

Abstrakt

Tématem této diplomové práce je ochrana a obrana nezletilého jako povinného v exekučním řízení. Toto téma bylo zvoleno s ohledem na často diskutovanou problematiku dětské zadluženosti a s ní související exekuční řízení vedená proti nezletilým. Cílem práce je zejména analyzovat současnou právní úpravu a zodpovědět otázku, zda tato právní úprava poskytuje dostatečné záruky ochrany a obrany nezletilého povinného v exekučním řízení.

Práce je rozdělena do dvou samostatných kapitol. První kapitola se věnuje ochraně nezletilého, zejména pak dopadům porušení jeho ochrany v nalézacím řízení na následné řízení exekuční a současně je zde rozebrán konkrétní postup v případě postižení majetku nezletilého exekucí v rozporu s § 262c odst. 1 OSŘ. Druhá kapitola se věnuje obraně nezletilého s důrazem na zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

Abstract

The theme of this diploma thesis is Protection and defense of a minor as a debtor in enforcement proceedings. This theme was chosen with regard to the often discussed issue of child debt and related enforcement proceedings against minors. The aim of the thesis is mainly to analyze the current legal regulations and answer the question whether the legal regulations provides sufficient guarantees for the protection and defense of the minor as a debtor in enforcement proceedings.

The thesis is divided into two chapters. The first chapter discusses the protection of the minor, especially the impacts of the breach of his protection in the finding proceedings on the enforcement proceedings and also discusses the specific procedures in case of affect minor's property by breach of § 262c paragraph 1 of the CPC. The second chapter deals with the defense of a minor with emphasis on ceasing the distraint stated in § 268 paragraph 1, point h) of the CPC.

Klíčová slova

Nezletilý; povinný; ochrana a obrana v exekučním řízení; exekuční řízení; exekuce; zastavení exekuce

Key words

Minor; debtor; protection and defense in enforcement proceedings; enforcement proceedings; distraint; discontinuation of distraint